

Infomap

Sociale voorzieningen

VOORWOORD

Met genoegen stel ik u de geactualiseerde infomap sociale voorzieningen voor. Deze omstandige informatie werd volledig herwerkt en geactualiseerd zodat u toegankelijk en snel weet welke rechten en plichten u heeft bij afwezigheid, ziekte, pensionering, beroepsaansprakelijkheid of andere.

***Ik dank bijzonder de confraters die hieraan hebben meegewerkt te weten :
Mr. Bernhard SAMYN, Mr. Stefan GELUYCKENS, Mr. Johan BALLY, Mr. Annemie MOENS,
Mr. Luc DE SOMER, Mr. Claudia VAN DE VELDE en mr. Yvette NAUWELAERTS.***

De balie heeft een belangrijke ondersteunende en sociale taak. Wij blijven uiteraard beschikbaar voor verdere vragen.

***Jan MEERTS
Stafhouder***

23 oktober 2017

INHOUDSTAFEL

A.	Sociale zekerheid - verplichtingen.....	1
A.1.	Verplichte aansluiting bij een sociale kas	1
	Stagiairs.....	1
	Tableau advocaten.....	3
	Na pensioen	4
	Hoofd- en bijberoep.....	4
A.2.	Aansluiting bij een verzekeringsfonds (mutualiteit).....	5
A.3.	Verplichte Vlaamse Zorgverzekering	5
B.	Gezondheid	6
B.1.	De hospitalisatieverzekering.....	6
B.2.	Gewaarborgd inkomen	7
B.2.i	Prevoca	7
	Basiswaarborg	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
	Uitsluitingen	8
	na de pensioenleeftijd.....	9
	na verlaten van de balie	9
	Uitbreiding van de basiswaarborg.....	9
	Eénmalige tussenkomst.....	10
	Prevoca Office	10
B.2.ii.	Precura	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
	Precura en Precura pro - omzetverzekering.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.1
B.2.iii.	Andere dienstverleningen	12
B.2.iv.	Fiscale aspecten.....	12
B.3.	Ongevallenverzekering	13
C.	Solidariteit balie	14
C.1.	Commissie sociale voorzieningen balie	14
C.2.	vzw Solidariteitsfonds.....	14
	Onvoorwaardelijk	15
	Voorwaardelijk	15

D. Verzekering beroepsaansprakelijkheid.....	15
D.1. Basisverzekering in de baliebijdrage.....	15
a. Premie.....	16
b. Aanvangsdatum – duur	16
c. Maximum dekking – vrijstelling	17
d. Verzekerde risico's	17
e. Uitsluitingen	18
f. Aangifte	18
D.2. De aanvullende verzekering beroepsaansprakelijkheid	19
D.3. Polis insolabiliteit van advocaten.....	20
D.4. vzw Pro Mandato	20
E. Gezin	25
E.1. Moederschapsrust	25
E.2. Dienstencheques	26
E.3. Adoptie	27
E.4. Mantelzorg.....	27
F. Pensioen	29
F.1. Praktische tips bij pensionering.....	29
F.2. Aanvullend pensioen.	31
F.3. Regularisatie inactieve periodes.....	43
G. Overlijden.....	44
H. Nuttige adressen.....	50
Bijlagen	54

A. SOCIALE ZEKERHEID - VERPLICHTINGEN

A.1. Verplichte aansluiting bij een sociale kas

Een advocaat is, net als elke andere 'zelfstandige beroeper', onderworpen aan het sociaal statuut voor zelfstandigen.

Het staat eenieder vrij zich aan te sluiten bij de sociale kas van zijn of haar keuze.

Voor een overzicht van de diverse kassen voor sociale zekerheid, kan verwezen worden naar volgende link : www.rsvz.be/socialeverzekeringsfondsen.

Elke startende zelfstandige moet, uiterlijk vanaf de dag dat deze start met zijn of haar activiteiten, aangesloten zijn bij een sociaal verzekeringsfonds, dat dan de berekening maakt van de sociale bijdragen en deze int.

Dit houdt in dat men verplicht is om elk kwartaal sociale bijdragen te betalen aan een sociaal verzekeringsfonds. In ruil voor deze bijdragen verkrijgt men sociale zekerheidsrechten zoals o.m. recht op dienstencheques voor hulp in het huishouden na bevalling van de vrouwelijke zelfstandige, kinderbijslag, gezondheidszorg (kleine en grote risico's), overbruggingsrecht, arbeidsongeschiktheidsverzekering, uitkering bij mantelzorg en pensioen.

Sluit men te laat aan, dan riskeert men een boete, maar verliest men ook het recht op uitstel van de eerste twee kwartaalbijdragen (zie verder).

In de huidige geldende regeling is elke advocaat-stagiair, net als elke tableau advocaat, onderworpen aan het sociale zekerheidsstelsel voor zelfstandigen. De advocaat-stagiair mag immers reeds tijdens de stageperiode van 3 jaar autonoom zaken behandelen, en de stageperiode wordt dan ook als een volwaardige beroepsactiviteit beschouwd (in tegenstelling tot stagiairs in andere vrije beroepen).

De sociale bijdragen zijn volledig fiscaal aftrekbaar, en worden gezien als 'beroepskosten'. Ze worden voor zelfstandigen berekend op een netto belastbaar inkomen.

In principe bedraagt de sociale zekerheidsbijdrage ca. 22 % van het netto belastbaar inkomen, maar dit kan minder zijn afhankelijk van het inkomen en de bijdragecategorie.

Stagiairs

Voor advocaten-stagiairs, die hun loopbaan net starten, geldt een speciale regeling.

Voor startende zelfstandigen rekent het sociaal verzekeringsfonds een forfaitaire minimumbijdrage aan, die jaarlijks verhoogt en afhankelijk is van de bijdragecategorie.

Hoofdberoep

	Starter (1 ^o jaar)	Gevestigde zelfstandige
Jaarinkomen ¹ (€)	Bijdragen (op 2017)	Voorlopige bijdragen (op 2014)

Bijberoep

	Starter (1 ^o jaar)	Gevestigde zelfstandige
Jaarinkomen ¹ (€)	Bijdragen (op 2017)	Voorlopige bijdragen (op 2014)

Inkomensschijven

≤ 13.296,25 = FMB ²	€ 702,21	€ 719,34
13.296,25 - 57.415,67	20,50%	21%
57.415,67 - 84.612,53	14,16%	14,16%
> 84.612,53	0%	0%
Maximumbijdrage	€ 4.024,43	€ 4.098,39

Inkomensschijven

1.471,01 = FMB ²	€ 77,69	€ 79,59
1.471,01 - 57.415,67	20,50%	21%
57.415,67 - 84.612,53	14,16%	14,16%
> 84.612,53	0%	0%
Maximumbijdrage	€ 4.024,43	€ 4.098,39

Als het evenwel duidelijk is dat de advocaat-stagiair meer verdient dan het minimuminkomen, dan is het beter om een schatting op te geven van het werkelijke netto belastbare jaarinkomen. Na twee jaar ontvangt het fonds inzage in het inkomen via de fiscus en volgt een herziening van de sociale bijdrage.

Als er te weinig werd betaald, moet er worden bijbetaald door supplementen die bovenop de sociale bijdragen voor het lopende jaar komen. Dit kan vermeden worden door zelf bij te sturen, wat ook een fiscaal voordeel kan zijn (hogere bijdrage die kan worden afgetrokken).

Als een advocaat-stagiair als zelfstandige in hoofdberoep werkt, dan moet die minstens de forfaitaire minimumbijdrage betalen. Zo niet is er geen voldoende verzekering.

Er is enkel een vermindering mogelijk indien men werkt in bijberoep of als gepensioneerde

Wel heeft men, indien men tijdig is aangesloten, recht op uitstel van betaling gedurende de eerste twee kwartalen. Dan dient er pas betaald te worden voor het einde van het volgende kwartaal.

Advocaten-stagiairs starters:

Er is, ingeval van gelijk inkomen, geen reden meer (zoals in het verleden) om pas op 1 oktober in te schrijven aan de balie.

Een stagiair is enkel gebaat bij inschrijving op 1 oktober ingeval van een totaal netto belastbaar jaarinkomen onder de 6.648,13 €.

Inschrijving op 1 september, en dus aansluiting voor 3de en 4de kwartaal biedt het voordeel dat er 2 kwartalen meetellen voor de pensioenberekening later.

Bij wijze van voorbeeld :

Indien men op 1/9 start (dus eigenlijk een volledig 3de kwartaal vanaf 1/7) krijg je volgende situatie:

Vb. Inkomen is 1500 euro per maand, dus vanaf 1/9 is dit 6000 euro voor dat jaar.

6000x4 (men maakt er een jaarinkomen van, 4 kwartalen)=24000 jaarinkomen. Gedeeld door het aantal gewerkte kwartalen = 2. Dus men zal 2 kwartalen bijdragen aanrekenen op een inkomen van 12000 euro

Stel dat we 1/10 nemen: dan zou het inkomen van 3 maanden 4500 € (dus 18.000 € jaarinkomen) zijn, gedeeld door het aantal gewerkte kwartalen=1 . Geeft dit 1 kwartaal te betalen op 18000 €.

Tableau advocaten

Zoals voormeld, dient men aangesloten te zijn bij een sociaal verzekeringsfonds dat sociale bijdragen berekent en per kwartaal int op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober. De kwartalen zijn 'ondeelbaar'.

Sinds 1 januari 2015 is de berekeningswijze van sociale bijdragen voor zelfstandigen grondig aangepast.

De grootste wijziging bestaat er in dat de bijdragen van een bepaald bijdragejaar berekend worden op basis van de beroepsinkomsten als zelfstandige van datzelfde jaar (op enkele uitzonderingen na). Voorheen werden de sociale bijdragen berekend op basis van de inkomsten van het derde jaar voorafgaand aan het jaar waarvoor ze verschuldigd waren.

De berekening van de sociale bijdragen gebeurt thans in twee fases :

- In het bijdragejaar zelf worden een voorlopige bijdrage geïnd op basis van de beroepsinkomsten als zelfstandige van drie jaar voordien
- Eens de fiscus de beroepsinkomsten van het bijdragejaar zelf heeft vastgesteld, maakt het sociaal verzekeringsfonds een eindafrekening van de sociale bijdragen op basis van de beroepsinkomsten uit dat bijdragejaar.

Een goede inschatting van de beroepsinkomsten, met nuttig advies van een boekhouder, is absoluut aan te raden om onaangename verrassingen te vermijden.

Indien men het beroep van advocaat uitoefent onder de vorm van een vennootschap, dan dient deze vennootschap ook bijdragen te betalen, niet per kwartaal, maar één maal per jaar.

De vennootschap dient dus ook aangesloten te zijn bij een sociaal verzekeringsfonds. De vennootschapsbijdrage is afhankelijk van het balanstotaal van de vennootschap (bekend bij de Nationale Bank).

Momenteel is dit, geïndexeerd :

- Bij een balanstotaal hoger dan 655.873,63 EUR bedraagt de bijdrage 868 EUR
- Bij een balanstotaal lager dan 655.873,63 EUR bedraagt deze 347,50 EUR

Na pensioen

Indien men vervroegd gepensioneerde is of wettelijk gepensioneerde, dan kan men vrijstelling of vermindering van sociale bijdragen bekomen.

De barema's voor de 'voor gepensioneerden toegelaten activiteit' zijn de volgende :

Grensbedrag toegelaten inkomsten voor een activiteit als		Gepensioneerde jonger dan de wettelijke pensioenleeftijd	Gepensioneerde jonger dan de wettelijke pensioenleeftijd en met enkel een overlevingspensioen	Gepensioneerde die de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt	Gepensioneerde van 65 jaar of ouder met een loopbaan van 42 jaar of meer
Werknemer, andere activiteit, mandaat, ambt of post	Zonder kind ten laste	7.793,00 EUR	18.144,00 EUR	22.509,00 EUR	Geen beperking
	Met kind ten laste	11.689,00 EUR	22.680,00 EUR	27.379,00 EUR	Geen beperking
Zelfstandige (of mix werknemer-zelfstandige)	Zonder kind ten laste	6.234,00 EUR	14.515,00 EUR	18.007,00 EUR	Geen beperking
	Met kind ten laste	9.351,00 EUR	18.144,00 EUR	21.903,00 EUR	Geen beperking

Hoofd- en bijberoep

Sommige advocaten oefenen het beroep uit als bijberoep, bijvoorbeeld in aanvulling op een academisch mandaat.

Als men in het hoofdberoep reeds een volwaardig sociaal statuut heeft opgebouwd, naast het zelfstandig bijberoep, gelden de volgende inkomensdrempels en bijdragen :

- Indien men minder verdient dan 13.010,66 EUR : kwartaalbijdrage van 720.65 EUR
- Indien men minder verdient dan 26.021,32 EUR : kwartaalbijdrage van 1.441,31 EUR
- Indien men minder verdient dan 1.439,42 EUR kan men vrijstelling aanvragen van sociale bijdragen.

A.2. Aansluiting bij een verzekeringsfonds (mutualiteit)

Als zelfstandige dient u zelf bijdragen te betalen voor de sociale zekerheid.

Een specifiek sociaal statuut garandeert u pensioenuitkeringen, kinderbijslag en de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen bij ziekte, invaliditeit, bevalling en ongeval.

Om van dit sociale statuut te kunnen genieten, moet u zich bij de start van uw zelfstandige activiteit, onmiddellijk aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds naar keuze. U moet aangesloten blijven bij een sociaal verzekeringsfonds zolang u aan het sociaal statuut der zelfstandigen onderworpen blijft.

Om terugbetaling te kunnen krijgen van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, dient u zich bij een ziekenfonds aan te sluiten. U kiest dit ziekenfonds vrij. Er zijn vandaag 5 landsbonden waarbij u zich kan aansluiten : de christelijke-, liberale-, onafhankelijk of neutrale landsbond en het nationaal verbond van socialistische mutualiteiten.

Laat men na zich aan te sluiten komt bij terecht bij de Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsuitkeringen.

A.3. Verplichte Vlaamse Zorgverzekering

Daarenboven, volledig los van het sociaal statuut van zelfstandigen, moet u nog rekening houden met de Vlaamse Zorgverzekering. Dit is een verzekering die het ernstig en langdurig verlies van het zelfverzorgend vermogen wegens, ziekte, ongeval, of ouderdom beoogt te dekken maar wel voor niet-medische kosten tot 130 EUR/maand. Deze verzekering is verplicht in Vlaanderen, in het Brussels Hoofdstedelijk gewest is de verzekering facultatief. U moet aansluiten (en aangesloten blijven) vanaf de leeftijd van 26 jaar bij één van de 6 zorgkassen. U kan zich aansluiten via uw ziekenfonds maar dan ben u wel verplicht de zorgkas van uw ziekenfonds te nemen. Momenteel bedraagt de bijdrage 50 EUR./jaar.

(Voor informatie : vlaamsesocialebescherming.be)

B. GEZONDHEID

B.1. De hospitalisatieverzekering

In geval van hospitalisatie of ernstige ziekte biedt een hospitalisatieverzekering u een tussenkomst in de medische kosten die u nog moet betalen na tussenkomst van het ziekenfonds. De kosten in verband met uw hospitalisatie gemaakt in de periode van 1 maand voor en 3 maanden na de hospitalisatie komen ook in aanmerking voor tussenkomst.

In België heeft men twee soorten hospitalisatieverzekeringen, zij die worden aangeboden door een mutualiteit (bijv. Euromut) en de polissen die worden aangeboden door verzekeringsmaatschappijen (bijv. DKV). Indien men een polis wenst af te sluiten bij een mutualiteit, heeft men geen keuze: men moet dan de hospitalisatieverzekering afsluiten die de mutualiteit aanbiedt waarbij men als lid bij is aangesloten.

De Antwerpse balie heeft thans voor alle advocaten (tableau en stagiairs) een collectieve polis afgesloten bij Allianz met tussenkomst van de makelaar Vanbreda Risk & Benefits. De premie is inbegrepen in de baliebijdrage. Het betreft een zeer ruime polis die de vergelijking kan doorstaan met de beste polissen op de markt. Ook gezinsleden kunnen aansluiten tegen een gunstig tarief. De hospitalisatieverzekering maakt gebruik van het derdebetalerssysteem Medi-Link, waardoor de hospitalisatiefactuur bij een gewaarborgde hospitalisatie rechtstreeks betaald wordt aan het ziekenhuis. Zo hoeft u geen voorschot te betalen aan het ziekenhuis. U kan de lijst van aangesloten ziekenhuizen raadplegen via de website www.medi-link.be. Quasi alle Vlaamse en Brusselse ziekenhuizen staan vermeld op die lijst.

Voor een samenvatting van de waarborgen, de aansluitingsmodaliteiten en de schaderegeling verwijzen wij naar de toelichting bij de hospitalisatieverzekering, die u achteraan deze bundel terugvindt.

Zijn er onduidelijkheden of vragen, aarzel dan niet om contact op te nemen met Vanbreda Risk & Benefits via het telefoonnummer 03 217 55 11 of OrdeVlaamseBalies@vanbreda.be.

Assi-Link+

De polis hospitalisatieverzekering laat u genieten van de bijstandverzekering Assi-Link+. Deze aanvullende waarborgen hebben zowel betrekking op bijstand in geval van medische problemen in het buitenland als bij een hospitalisatie in het land van uw domicilie (België, Nederland, Frankrijk, Duitsland of het Groothertogdom Luxemburg).

Als u beroep wil doen op Assi-Link+, kan u hen bereiken op het telefoonnummer +32 2 773 62 26.

Een samenvatting van de waarborgen vindt u eveneens achteraan deze bundel.

B.2. Gewaarborgd inkomen

Een advocaat die getroffen wordt door ziekte of ongeval waardoor hij zijn beroep niet meer kan uitoefenen, verliest zijn inkomen. De balie heeft dan ook reeds jaren geleden besloten om een polis "gewaarborgd inkomen bij ziekte of ongeval" af te sluiten bij de toenmalige MOB De Onderlinge Ziekenkas en de premie voor deze verzekering op te nemen in de baliebijdrage.

Ingevolge nieuwe wettelijke bepalingen moest deze Maatschappij van Onderlinge Bijstand (MOB) zich tegen 1/01/2012 omvormen tot een Onderlinge Verzekerings-vereniging (OVV), die zoals een andere verzekeringsmaatschappij echte polissen afsluit. Ter gelegenheid van deze omvorming werd ook een naamswijziging doorgevoerd en de nieuwe verzekeringsmaatschappij heet nu voluit **Verzekeringen PRECURA OVV**.

Sinds de omvorming naar Verzekeringen PRECURA OVV worden door deze verzekeringsvereniging volgende producten aangeboden:

- Prevoca-diensten: deze zijn beroepsgebonden verzekeringen en worden **collectief** afgesloten (d.w.z. voor de gehele beroepsgroep);
- Precura-diensten: deze zijn niet altijd beroepsgebonden en kunnen worden verzekerd via **individueel** af te sluiten contracten.

B.2.i Prevoca

De balie is aangesloten bij PRECURA Verzekeringen via de dienst genaamd Prevoca.

De balie is de verzekeringnemer en betaalt ook de premie, maar dit enkel voor de advocaten die effectief ingeschreven zijn op de Lijst van stagiairs of op het Tableau. De balie betaalt ook alleen de premie voor de basiswaarborg (100 euro/dag voor Tableauadvocaten; 60 euro/dag voor stagiairs). De premie voor verhogingen van de basiswaarborg is ten laste van de individuele advocaat.

➤ De basiswaarborg

Prevoca is een beroepsgebonden collectieve verzekering voor de voltallige balie.

Tot deze collectieve verzekering arbeidsongeschiktheid worden automatisch en zonder formaliteiten toegelaten de advocaten die bij de balie op het tableau zijn ingeschreven en de stagiairs die ingeschreven zijn op de lijst van de stagiairs, voor zover zij niet arbeidsongeschikt zijn op het ogenblik van hun officiële opname datum bij de balie.

De risico's die worden gewaarborgd in het kader van Prevoca zijn "*ziekte en ongeval*". Deze verzekering beoogt aldus inkomstenverlies te verzekeren. Dit bij een erkende arbeidsongeschiktheid ten gevolge van ziekte, ongeval of zwangerschap. Een graad van

ongeschiktheid vanaf 25% geeft recht op een proportionele vergoeding. De vergoeding wordt berekend op basis van de geproratiseerde economische graad van ongeschiktheid. De vergoeding wordt aan 100% toegekend wanneer de graad van ongeschiktheid meer dan 65% is en op voorwaarde dat de verzekerde iedere persoonlijke beroepsactiviteit gestaakt heeft. Een graad van ongeschiktheid van minder dan 25% geeft geen enkel recht op vergoedingen.

Een zwangerschap met een beëindiging door bevalling geeft recht op een vergoeding van minstens 10 x de verzekerde basiswaarborg. Een vroegtijdige beëindiging van een zwangerschap (voor zes maanden) wordt niet beschouwd als een bevalling.

De basiswaarborg voor **tableauadvocaten** bedraagt sinds 1/01/2017 **100 euro bruto/dag**, vanaf de 15^e dag van de arbeidsongeschiktheid. Indien de advocaat wordt opgenomen in het ziekenhuis, worden ook de hospitalisatiedagen uitbetaald.

De uitkering wordt niet gegarandeerd voor zon- en wettelijke feestdagen, zodat een lid dat een volledig jaar ziek is, ongeveer voor 304 dagvergoedingen per jaar ontvangt.

Bij gedeeltelijke werkhervatting en/of herstel kan eventueel een vergoeding a rato van 50% worden uitbetaald, mits voorafgaandelijke toestemming van de geneesheer-directeur van PRECURA.

Ook de **stagiairs** zijn verzekerd, maar aan een iets lagere dekking van **60 euro bruto/dag**.

➤ Uitsluitingen

Belangrijk is te wijzen op de politiek van PRECURA m.b.t. de beoordeling van uitsluitingen wegens ziektes of aandoeningen die gekend zijn/waren op het ogenblik dat de advocaat toetreedt tot de verzekering. Deze uitsluitingen zijn limitatief opgesomd in de bijlage 1 voor wat betreft de basiswaarborg.

CVS en fybromyalgie kunnen enkel worden gedekt in de basiswaarborg (ongeacht welke collectieve of individuele verhoging men heeft onderschreven).

Na een periode van erkende arbeidsongeschiktheid en toekenning van 100% van de dagvergoedingen, kan in het kader van een herstel en mits voorafgaandelijk akkoord van de geneesheer-directeur, een tussenkomst toegekend worden aan 50% voor een door PRECURA bepaalde beperkte periode.

De reeds aangesloten leden kunnen steeds een herziening aanvragen van vroeger geformuleerde uitsluitingen.

➤ Na de pensioenleeftijd

Voor de basiswaarborg

Bij het bereiken van de eindleeftijd worden de toetredingen automatisch verlengd. Dit op voorwaarde dat, wat betreft de basiswaarborg, de verzekerden op dat ogenblik niet arbeidsongeschikt zijn en nog regelmatig op het tableau ingeschreven zijn. De verlenging wordt toegestaan tot de leeftijd van 75 jaar. Deze waarborgen zijn identiek aan de basiswaarborgen met uitzondering van het aantal vergoedbare dagen. Deze bedragen in totaal maximaal 300 dagen ongeacht het aantal schadedossiers. Na deze 300 dagen worden zowel het schadedossier als de aansluiting stopgezet.

Voor de uitbreiding van de waarborg

De verlenging van de uitbreiding van de waarborg (bijkomende dagvergoeding) nadat de eindleeftijd is bereikt, kan enkel voor verzekerden die op dat ogenblik niet arbeidsongeschikt zijn, nog regelmatig op het tableau zijn ingeschreven en al toegetreden waren tot de uitbreiding van de waarborg. De verlenging wordt toegestaan tot de leeftijd van 70 jaar. Deze waarborgen zijn identiek aan de basiswaarborgen met uitzondering van het aantal vergoedbare dagen. Deze bedragen in totaal maximaal 300 dagen ongeacht het aantal schadedossiers. Na deze 300 dagen worden zowel het schadedossier als de aansluiting stopgezet.

➤ Na verlaten van de balie

Indien men beslist om zijn werkzaamheden als advocaat vervroegd stop te zetten, verloopt uiteraard de "collectieve" aansluiting via de balie. Het lid van PRECURA kan echter onder bepaalde voorwaarden de aansluiting individueel verder zetten.

De balie zal de gewezen advocaat hiervan schriftelijk op de hoogte brengen. Nadien moet de ex-advocaat binnen de 30 dagen na weglating van de Balie schriftelijk of elektronisch aan PRECURA te laten weten dat hij/zij de verzekering individueel wenst verder te zetten.

➤ Uitbreiding van de waarborg

De toetreding tot de uitbreiding van de waarborg (bijkomende dagvergoeding) wordt enkel toegelaten indien de advocaat of stagiair jonger is dan 55 jaar, niet arbeidsongeschikt is en op voorwaarde dat de verzekerde een toetredingsformulier en medische vragenlijst invult en ondertekend aan de maatschappij overmaakt.

De leden van de balie te Antwerpen hebben de mogelijkheid om **individueel** (niet begrepen in de baliebijdrage) in te schrijven voor een uitbreiding van de waarborg. Deze bedraagt minimaal 50 euro per dag en maximaal tot 100 euro per dag. Verschillende mogelijkheden tot uitbreiding werden uitgewerkt. Voor meer informatie neemt u contact op met uw accountmanager van bij PRECURA. De aanvraag voor deze uitbreiding van de waarborg is echter slechts mogelijk tot en met de leeftijd van 55 jaar en op voorwaarde dat de aanvrager niet arbeidsongeschikt is op de datum dat hij/zij inschrijft op de uitbreiding.

Wanneer men verzoekt om inschrijving op deze uitbreiding, moet een toetredingsformulier worden ingevuld, alsook een nieuw vertrouwelijk medisch inlichtingenblad.

Na aanvaarding zal PRECURA een bijvoegsel van toetreding toesturen.

De jaarlijkse bijdrage van de 'uitbreiding' van de waarborg is NIET opgenomen in de baliebijdrage en dient dus door het lid dat toetreedt tot deze uitbreiding van de waarborg individueel te worden bijbetaald.

De extra premie voor de uitbreiding van de basiswaarborg hangt af van de door u gekozen waarborgen. Neem hiervoor contact op met uw accountmanager bij PRECURA.

➤ Eénmalige tussenkomst

Ten slotte kan aan advocaten, leden van PRECURA, die ingevolge hun gezondheidstoestand in een "behartenswaardige" situatie zijn terechtgekomen, ook een éénmalige solidariteitstussenkomst worden verleend van maximaal 2.500 euro (de beslissing of dergelijke solidariteitstussenkomst wordt toegekend, berust bij de Raad van Bestuur van PRECURA).

➤ Prevoca Office

Sinds 2012 biedt PRECURA ook een nieuw product aan, genaamd "Prevoca Office". Deze verzekering is eveneens beroepsgebonden en ook collectief. (niet begrepen in de baliebijdrage)

Deze verzekering kan worden afgesloten voor groepen van minstens 6 verzekerden en kan worden toegepast bij bv. advocatenassociaties waar zowel de partners als de medewerkers en stagiairs, maar ook het administratief personeel kunnen worden aangesloten.

Voor deze collectieve polis werd een afzonderlijk tarief uitgewerkt.

B.2.ii. Precura

De producten "Precura" kunnen worden onderscheiden in twee delen. De producten Precura zijn altijd individuele contracten.

Niets belet echter een advocaat om ook een individuele Precura-aansluiting af te sluiten. Deze aansluiting houdt dan automatisch een verhoging in van de bestaande Prevoca-dekking die via de balie is verzekerd.

Dit betekent dan wel dat dergelijke Precura-polis ook slechts kan worden afgesloten tot de leeftijd van 55 jaar en niet meer daarboven.

Alle verhogingen boven de basiswaarborg van Prevoca zijn dus slechts mogelijk tot de leeftijd van 55 jaar.

De maximum uitkering bedraagt 500 euro per dag in de hoogst mogelijke categorie. In dit maximum bedrag is uiteraard de basiswaarborg en de uitbreiding van de waarborg inbegrepen.

Precura kent twee producten:

- **Precura**, zijnde een individueel, niet beroepsgebonden contract waarin de verzekeringnemer en de verzekerde dezelfde persoon is;
- **Precura PRO**, eveneens een individueel maar wel beroepsgebonden contract, waarin de verzekeringnemer een vennootschap is en de verzekerde een daarvan te onderscheiden persoon.

Alle details van de collectieve (Prevoca) en individuele (Precura) verzekeringen zijn terug te vinden op de website van PRECURA www.precura.be.

Omzetverzekering – nieuw sinds 1 januari 2017

De omzetverzekering is een arbeidsongeschiktheidsverzekering van het type gewaarborgd inkomen met een aantal specifieke kenmerken. Het is de vennootschap die de omzetverzekering onderschrijft en ook de begunstigde is van de uitgekeerde dagvergoedingen. De maximaal verzekerbare rente bedraagt 60% van de omzet van de vennootschap onder aftrek van de eventueel reeds individueel afgesloten verzekering(en) gewaarborgd inkomen.

Alle details over deze omzetverzekering zijn terug te vinden op de website van PRECURA www.precura.be.

B.2.iii. Andere dienstverleningen

1) Disability Case Manager (DCM) / sociaal assistent

Bij een arbeidsongeschiktheid kan, uiteraard niet verplicht, de social assistent van PRECURA een bezoek brengen. De meerwaarde van het bezoek bestaat erin dat de arbeidsongeschikte advocaat persoonlijk wordt benaderd. Het bezoek heeft in eerste instantie steeds een informatieve en ondersteunende functie.

2) Rehalto-Luistert

Rehalto-Luistert is een exclusieve hulplijn (groen nummer: 0 800 32 151) voor advocaten.

Een psycholoog is 24/7 bereikbaar en kan telefonische ondersteuning bieden voor wie worstelt met burnout-gevoelens, angsten, uitputting, verlies van zelfvertrouwen, stress, demotivatie, enz.

Bovendien wordt ook de mogelijkheid aangeboden tot individuele gesprekken met een psycholoog in de directe woonomgeving.

De informatiebrochure hierover kunt u bekomen op het secretariaat van de balie.

B.2.iv. Fiscale aspecten

De vergoedingen die door PRECURA worden uitgekeerd, zijn belastbaar. De vergoedingen dienen te worden aangegeven als vervangingsinkomen.

Per kalenderjaar wordt door PRECURA een fiscale fiche 281.14 opgemaakt en de totale som wordt vermeld onder de letter E.

Op de uitkeringen van Prevoca en Prevoca Office wordt bedrijfsvoorheffing geheven (22,2%). Op de uitkeringen van Precura en Precura Pro is geen bedrijfsvoorheffing verschuldigd.

De uitkeringen zijn cumuleerbaar met andere uitkeringen.

De premies zijn volledig fiscaal afteikbaar als beroepskosten.

B.3. ONGEVALLENVERZEKERING

Momenteel onderzoekt de Orde van Vlaamse Balies de mogelijkheid om een collectieve ongevallenverzekering af te sluiten voor alle Vlaamse advocaten.

Een dergelijke polis (ongevallen) werd al eerder onderhandeld door de Antwerpse balie. De polis werd evenwel opgezegd door de verzekeraar tegen 31/12/2002.

Sindsdien kan de advocaat enkel individueel via Vanbreda Risk & Benefits worden ingeschreven op een nieuwe polis met als verzekeraar Mensura (gegevens Vanbreda Risk & Benefits: zie H). Het betreft een verzekering "*ongevallen die zich voordoen tijdens het privéleven, hetzij tijdens de beroepsactiviteit*". De voorziene dekking vertoont analogie met de vergoedingen voorzien in de arbeidsongevallenwet ten behoeve van werknemers.

C.SOLIDARITEIT BALIE

C.1. Commissie sociale voorzieningen balie Antwerpen

Ook advocaten kunnen tegen wil en dank in de problemen komen en daarom heeft de Antwerpse balie vele jaren geleden een Commissie Sociale Voorzieningen in het leven geroepen.

De Stafhouder duidt de Voorzitter en de leden van deze Commissie aan.

De huidige leden van deze commissie zijn: de advocaten Bernhard Samyn, Rudiger De Paep, Britt Vreysen, Claudia Van de Velde en Marjo Kempnaers en dit onder het voorzitterschap van confrater Jo De Meester.

Confraters die het moeilijk hebben – dit kan zijn om financiële, medische, sociale redenen of andere – kunnen op deze commissie een beroep doen.

De commissie werkt strikt vertrouwelijk en in alle discretie.

Beroep doen op deze commissie is eenvoudig: men kan via de directeur van de Orde of rechtstreeks bij één van de leden van deze commissie een eigen probleem of dit van één van de kantoorgenoten of andere confraters aankaarten en om tussenkomst vragen.

Wanneer de betrokken advocaat beroep doet op deze commissie, of aanvaardt dat deze commissie hem/haar bijstaat, dan wordt in alle vertrouwelijkheid en discretie bijstand verleend en de commissie kijkt na hoe zij de betrokken advocaat kan helpen bij de balie en/of andere bevoegde instanties.

C.2. vzw Solidariteitsfonds

De **vzw Solidariteitsfonds**, die werd opgericht op 10/06/2004 door de OVB, de OBFV en de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders, alsook de plaatselijke balies, voorziet o.m. een uitkering voor advocaten en gerechtsdeurwaarders in moeilijkheden.

Vermits alle balies als oprichters van de nieuwe VZW zijn opgetreden, blijven alle leden van de balie ook automatisch en **collectief** aangesloten.

De jaarlijkse bijdrage tot dit Solidariteitsfonds blijft vervat in de baliebijdrage.

In het kader van de Solidariteitsfonds zijn diverse voordelen voorzien die ook hierna worden besproken.

➤ Onvoorwaardelijk

Iedere advocaat is aangesloten bij het Solidariteitsfonds dat een jaarlijkse wezentoelage uitkeert aan kinderen jonger dan 25 jaar en ook een éénmalige toelage toekent aan de langstlevende echtgenoot.

➤ Voorwaardelijk

Afhankelijk van de inkomsten kunnen eventueel ook uitkeringen of een bijstand worden toegekend.

Advocaten die tijdens hun actieve loopbaan (inclusief bij langdurige werkloosheid) of na hun pensioenleeftijd in een behartenswaardige situatie verkeren of in moeilijkheden zijn geraakt, kunnen ook een uitkering of bijstand vragen vanwege het Solidariteitsfonds na een onderzoek van de bestaansmiddelen aan de hand van een door het Fonds opgestelde vragenlijst. Alle inkomsten (zowel beroepsinkomsten als vervanginginkomens, pensioenen, zitpenningen, tantièmes of andere) moeten worden opgegeven en de vragenlijst moet aan het Solidariteitsfonds worden toegestuurd samen met bewijsstukken.

Het Directiecomité van het Solidariteitsfonds onderzoekt de aanvragen en kan eventueel informatie inwinnen bij de disciplinaire overheid van de aanvrager.

Het Directiecomité beslist autonoom over de toekenning van een bedrag en over de datum of ingang van een uitkering of bijstand.

Ook de uitzonderlijke omstandigheden die aan de basis liggen van de uitkering, worden door het Directiecomité autonoom beoordeeld.

De uitkering voor de bijstand kan oplopen tot 13.500 euro bruto per jaar voor een gezin en 10.000 euro bruto per jaar voor een alleenstaande.

Naast de terugkomende tussenkomsten bestaat ook de mogelijkheid dat het Solidariteitsfonds een éénmalige financiële tussenkomst doet voor een advocaat met ernstige persoonlijke of familiale problemen of die ingevolge onvoorziene ernstige omstandigheden in problemen is geraakt.

D. VERZEKERING BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID

D.1. Verzekering beroepsaansprakelijkheid inbegrepen in de baliebijdrage

In de baliebijdrage is een beroepsaansprakelijkheidsverzekering begrepen.

Deze verleent dekking tot 2.500.000,00 EUR per schadegeval.

Daarboven is het mogelijk om mits bijpremie een extra dekking te verkrijgen.

De polis werd door de OVB afgesloten bij Amlin met als medeverzekeraars Zurich Insurance en KBC-verzekeringen. De makelaar is Vanbreda Risk & Benefits. De polis is ingegaan op 1 januari 2013. Vóór die datum was de beroepsaansprakelijkheid verzekerd bij Ethias.

De integrale tekst vindt u in bijlage of kan u opvragen via de website van de OVB. Het is evenwel nuttig om u de volgende gegevens mede te delen :

a) Premie

De polis, alsook de premievoorwaarden, werden genegotieerd door de Orde van Vlaamse balies. De Orde van advocaten te Antwerpen zal zorg dragen voor de betaling van de premie. De premie is begrepen in uw baliebijdrage en moet dus niet afzonderlijk worden betaald.

De premie bedraagt op vandaag 413,00 EUR per advocaat ingeschreven op het Tableau en 206,50 EUR per advocaat-stagiair.

b) Aanvangsdatum – duur

De huidige polis ging in op 1 januari 2013. De duur is drie jaar, met de mogelijkheid van vernieuwing hetgeen gebeurde op 1 januari 2016.

De dekking van de overeenkomst geldt in principe voor feiten die gebeurd zijn na 1 januari 2013 **én** aangegeven tijdens de geldigheidsduur van de overeenkomst.

Er is bij uitbreiding evenwel ook dekking voor feiten van voordien, voorzover er geen dekking zou zijn bij Ethias (zie artikel 7 polis).

De schadegevallen die zich voordoen ter gelegenheid van de wijziging van aansprakelijkheidsverzekeraars, is een klassiek pijnpunt.

Het is dan ook aangewezen om daarvoor uitermate diligent te zijn.

Bij een schadegeval daterend van **vóór** 1 januari 2013 (hetzij het schadegeval zelf, hetzij de datum dat u ervan kennis krijgt) is het aangewezen :

Aangifte te doen via makelaar VANBREDA RISK & BENEFITS (zie verder).

De makelaar zal dan nazien bij welke verzekeraar aangifte dient te gebeuren, hetzij bij AMLIN, hetzij bij ETHIAS, of veiligheidshalve bij beiden.

Voorzover zich desbetreffende problemen voordoen, is het aangewezen om u te wenden tot één van de leden van de Commissie Verzekeringen van de Antwerpse Balie.

c) Maximum dekking – vrijstelling

De maximum dekking per schadegeval bedraagt 2.500.000,00 EUR.

De vrijstelling bedraagt 2.500 EURO per schadegeval per advocaat.

Voor stagiairs bedraagt de vrijstelling 1.250 EURO.

Voor aanstellingen door het BJB 300 Euro.

d) Verzekerde risico's

De waarborg betreft natuurlijk alles wat te maken heeft met de uitoefening van ons beroep als advocaat.

Zijn evenwel eveneens gedekt de risico's van :

- de advocaten die als scheidsrechter optreden,
- de advocaten die als gerechts-expert optreden om uitspraak te doen omtrent een taxatiegeschied,
- de advocaten die optreden als advocaat-bemiddelaar, advocaat-schuldbemiddelaar, advocaat-syndicus, of lasthebber ad hoc voor rechtspersonen in strafzaken.
- Advocaten die optreden als voorlopig bewindvoerder, voogd, toezienend voogd of voogd ad hoc, curator van onbeheerde nalatenschappen.

Niet gedekt is de aansprakelijkheid van faillissementscuratoren, vereffenaars of uitvoerders van gerechtelijke mandaten aangesteld door de rechtbank van Koophandel .

Voor o.m. de volgende mandaten is derhalve extra-verzekering noodzakelijk: faillissementscurator, niet door de rechtbank aangestelde vereffenaar, bestuurder van vennootschappen, ...

In het kader van de door de polis gedekte mandaten is er geen dekking voor schade aan goederen waarover de advocaat het bewind voert , behoudens de eerste 90 dagen na de aanstelling door de rechtbank.

Er is ook een vergoeding in de polis voorzien voor kosten van wedersamenstelling van dossiers of documenten ingeval van diefstal, of verlies (polis art. 3).

Ingeval van twijfel is het aangewezen om de polis na te lezen en eventueel uitleg te vragen aan de makelaar of een lid van de Commissie Verzekeringen.

Voor de curatoren, de vereffenaars en de uitvoerders van gerechtelijke mandaten, dewelke niet gedekt zijn door de polis beroepsaansprakelijkheid, is de mogelijkheid tot toetreding mits premiebetaling tot de polis afgesloten door V.Z.W. Pro Mandato (zie bijdrage E.4. van de infomap).

Ook onze verantwoordelijkheid voor onze aangestelden, personeelsleden, medewerkers of stagiairs is gedekt.

Er is lastens hen geen verhaal, tenzij ingeval van een opzettelijke daad.

Er dient wel mee rekening gehouden te worden dat de polis een aansprakelijkheidspolis betreft en geen rechtsbijstand voorziet.

Er kan op de polis bijvoorbeeld geen beroep gedaan worden ingeval van geschillen i.v.m. erelonen.

e) Uitsluitingen

Desbetreffende kan verwezen worden naar de artikelen 5, 6 en 9 van de polis.

Aandacht vergt dat niet gedekt is :

- Een wetens en willens gepleegde delictuele daad, met uitzondering van de burgerlijke gevolgen voortvloeiend uit een schending van het beroepsgeheim
- uw aansprakelijkheid indien u zaken behartigt voor uw naaste familie of voor confraters die deel uitmaken van uw kantoor (ook deontologisch is daar natuurlijk een probleem) (art. 7 van de polis)
- schadegevallen die beoordeeld worden door een rechtsmacht in de Verenigde Staten of Canada of onder die wetgeving ressorteren (zie artikel 9 van de polis).

f) Aangifte

Wanneer?

De polis voorziet geen expliciete termijn.

Er is voorzien dat de advocaat aangifte dient te doen zo snel mogelijk na kennis te hebben genomen van een klacht of een ernstige dreiging met een klacht.

Ingeval van te late aangifte kan de verzekeraar dekking weigeren, in de mate van het door hem bewezen nadeel.

Het lijkt aangewezen om zo spoedig als mogelijk aangifte te doen wanneer men kennis heeft van een schadegeval, hetwelk de aansprakelijkheid in het gedrang kan brengen.

Deze aangifte geschiedt onder alle voorbehoud.

Waar?

De aangifte dient te gebeuren bij de makelaar : verzekeringskantoor VANBRED A RISK & BENEFITS of rechtstreeks bij de verzekeraar.

(Gegevens Vanbreda Risk & Benefits, zie punt H)

De aangifte gebeurt schriftelijk.

Identiteit verzekeraar?

De verzekeraar is Amlin.

(Gegevens Amlin , zie H)

Keuze van advocaat ingeval van procedure?

Zoals ook wettelijk voorzien, heeft de verzekeraar de leiding van het geding, en kiest ook de advocaat die met de verdediging wordt gelast ingeval van procedure.

Ingeval van bezwaar tegen een bepaalde advocaat die door de verzekeringsmaatschappij werd aangesteld, kan de Stafhouder worden gecontacteerd en kan deze aan de verzekeraar vragen een andere advocaat aan te duiden.

D.2. De aanvullende verzekering beroepsaansprakelijkheid

De hierboven besproken polis heeft een maximumdekking van 2.500.000,00 EUR per schadegeval.

Twee verzekeraars bieden een excedent - dekking aan, dewelke kan onderschreven worden, indien een hogere waarborg gewenst wordt.

Het betreft :

- AIG EUROPE

Deze polis kan onderschreven worden via de bemiddeling van het makelaarskantoor MARSH. (Gegevens Marsh, zie H. Nuttige adressen)

MARSH voorziet een polis in tweede rang met een aanvullende dekking van 2.500.000,00 EUR tegen een jaarpremie van 280,00 EUR.

Er kan ook nog een hogere derde of vierde rang onderschreven worden of een extra dekking voor de Verenigde Staten en Canada .

- AG Insurance

Deze polis kan onderschreven worden door bemiddeling van het Verzekeringskantoor VANBREDARISK & BENEFITS.

De polis bij AG Insurance voorziet een extra dekking van 2.500.000,00 EUR per verzekeringsjaar mits een jaarpremie van 280,00 EUR.

De premie voor deze aanvullende verzekeringen is in tegenstelling tot de premie voor de basispolis, niet inbegrepen in de baliebijdrage en dient dus afzonderlijk te worden betaald door de advocaten die deze polis onderschrijven.

De betaling van die premie dient rechtstreeks te gebeuren aan de makelaar .

Via VANBREDA RISK & BENEFITS kan ook nog een polis in derde rang worden afgesloten (boven 3.750.000,00 EUR).

De premies daarvoor zouden zijn :

- bijkomend 6.000.000,00 EUR dekking : 1.059,00 EUR + 9,25% taksen
- bijkomend 12.250.000,00 EUR dekking : 1.760,00 EUR + 9,25% taksen
- bijkomend 25.000.000 EUR dekking (enkel op kantooniveau): premie op te vragen bij VANBREDA RISK & BENEFITS

D.3. Polis insolabiliteit van advocaten

Er werd een dergelijke polis worden afgesloten door de Orde van Vlaamse Balies met een dekking sedert 1 januari 2003.

Het betreft een verzekering van de insolabiliteit van de advocaten ten behoeve van hun cliënten.

De huidige verzekeraar is Amlin Europe.

De maximumdekking per schadegeval ingeval van insolabiliteit van een advocaat bedraagt 125.000,00 EUR.

De verzekering wordt afgesloten voor elke advocaat en de premie is begrepen in de baliebijdrage.

Ingeval de verzekeraar uitbetaalt, heeft deze nadien een recht van verhaal tegen de advocaat dewelke in gebreke is gebleven.

D.4. Verzekering gerechtelijke mandaten Koophandel (vzw Pro Mandato)

a)

De B.A. polis, afgesloten door de Orde van Advocaten, dekt de burgerlijke aansprakelijkheid van de advocaat, voor zover hij zijn mandaat als advocaat uitoefent, dan wel in het kader van een aanstelling door de andere Rechtbanken dan de rechtbanken van koophandel (schuldbemiddelaar, voorlopig bewindvoerder, vereffenaar aangesteld door de Burgerlijke

Rechtbank, ...) Vanaf het ogenblik dat hij belast wordt met een zogenaamd koophandelsmandaat, zal de B.A. polis geen tussenkomst meer verlenen. Een afzonderlijke B.A. verzekering dient hiervoor afgesloten te worden. Een ander mandaat, dat niet onder de normale BA dekking valt, is niet alleen een mandaat waarbij de advocaat wordt aangesteld door de Rechtbank van Koophandel, doch kunnen ook mandaten zijn die voortvloeien uit beslissingen van derden: bv de beslissing van de Algemene Vergadering tot in vereffeningstelling en aanstelling van een vereffenaar. Voor zover de vereffenaar een advocaat is, zal deze dienen zorg te dragen voor de dekking van zijn beroepsaansprakelijkheid, buiten de gewone polis BA.

Om die reden werd in 1996 een V.Z.W. opgericht, de V.Z.W. Pro Mandato, en waarvan de leden de Antwerpse advocaten zijn, die belast zijn met een gerechtelijk mandaat, via de rechtbank van Koophandel, zoals curatoren, vereffenaars van vennootschappen (zowel de vereffeningen op vordering van het Openbaar Ministerie als de vereffeningen waartoe wordt besloten door de A.V. van de vennootschap), mandatarissen bekleed met een specifieke opdracht in het kader van de W.C.O., voorlopig bewindvoerders van vennootschappen belast met een algemene taak, of in het kader van art. 8 Faill.. enz.

V.Z.W. Pro Mandato heeft via haar makelaar VanBreda Risk & Benefits een polis afgesloten met Allianz Benelux N.V.

Het is de V.Z.W. die de polis heeft onderschreven, met als doel de B.A. van de advocaten – gerechtelijk mandatarissen te dekken.

De verzekerden van de polis zijn de Antwerpse advocaten, die lid zijn geworden van of toegetreden zijn tot de V.Z.W. Pro Mandato. Advocaten van een andere balie, die echter een bijkantoor hebben in Antwerpen, kunnen tevens genieten van de dekking van de polis afgesloten binnen V.Z.W. Pro Mandato.

Principieel kunnen deze advocaten die dan hun hoofdkantoor hebben aan een andere balie voor de mandaten waarvoor zij worden aangesteld in het andere arrondissement eveneens een dekking vragen via de polis Pro Mandato.

De facto hebben zij dan de keuze ofwel om zich te blijven verzekeren via de polissen, van toepassing binnen het arrondissement, dan wel via de polis van de V.Z.W. Pro Mandato.

Het is via het lidmaatschap bij de V.Z.W. Pro Mandato dat de leden genieten van de dekking van de polis, mits uiteraard premiebetaling.

b)

De verzekerde risico's die worden gedekt in de polis van Pro Mandato, omvatten zowel de contractuele als extra contractuele aansprakelijkheid, in het bijzonder de schade toegebracht aan derden, in de uitoefening van de beroepsactiviteit van gerechtelijk mandataris.

Dit geldt voor zowel de schade veroorzaakt door de gerechtelijk mandataris, als deze veroorzaakt door zijn stagiairs of tijdelijke of vaste medewerkers, als de schade veroorzaakt door alle personen waarvoor de gerechtelijk mandataris burgerlijk aansprakelijk is.

De polis bepaalt verder wat dient verstaan te worden onder het begrip “schade”.

c)

Het uitgangspunt van de verzekeringspolis is dat per mandaat éénmalig een premie wordt betaald, en waardoor voor de ganse duur van het mandaat aldus de dekking verworven is.

Ook na de beëindiging van het mandaat, voor schadegevallen die dan pas opduiken, blijft de waarborg behouden.

De polis voorziet verder ook in een vrijstelling. Deze bedraagt 25 % van het schadegeval met een minimum van 250,00 € en een maximum van 1.250,00 €. De vrijstelling in geval van niet naleven van termijnen bedraagt 25 % van het schadegeval met een minimum van 500,00 € en een maximum van 2.500,00 €.

Voor de gerechtelijke mandaten die betrekking hebben op bedrijven c.q. vennootschappen waarvan het boekhoudkundig actief van de laatst gepubliceerde boekhoudkundige balans meer dan 12.500.000,00 EUR bedraagt, geldt de polis niet, doch dient een aparte polis genegotieerd te worden.

d)

De dekking die wordt verleend is niet onbeperkt. De mandataris kan zijn dekking kiezen, in functie van de premie die hij betaalt.

	<u>Waarborg</u>	<u>Premie</u>
Pro deo faillissement	375.000,00 EUR	54,00 EUR
	1.250.000,00 EUR	75,00 EUR
	2.500.000,00 EUR	189,00 EUR
Faillissement	1.250.000,00 EUR	144,00 EUR
	2.500.000,00 EUR	189,00 EUR
Vereffening	250.000,00 EUR	34,00 EUR
	1.250.000,00 EUR	144,00 EUR
	2.500.000,00 EUR	189,00 EUR
Mandaat inz W.C.O.	375.000,00 EUR	75,00 EUR
	1.250.000,00 EUR	144,00 EUR
	2.500.000,00 EUR	189,00 EUR
Ander mandaat	1.250.000,00 EUR	144,00 EUR

2.500.000,00 EUR

189,00 EUR

e)

De aangifte van het mandaat gebeurt, na aanvaarding van het lidmaatschap, door de betaling van de premie, op de rekening van de VZW Pro Mandato (BE71 6300 6671 7669), onder vermelding van de naam van de mandataris en de naam van het mandaat. Het bewijs van deze betaling geldt als bewijs van dekking. Geen andere formaliteiten dienen vervuld te worden.

f) Bijzondere opmerking

De conventionele vereffeningen van advocatenkantoren vallen buiten de normale polis BA-advocaten, zodat slechts dekking voor het risico kan bekomen worden mits afzonderlijke premie via Pro Mandato. Opdrachten die worden gegeven door de Orde en / of de Stafhouder, in het kader van voorgedij, sekwester, liquidatie van een kantoor e.d.m., vallen onder de polis BA Advocaten, vermits dit geen conventionele vereffeningen of opdrachten zijn.

De mandaten als arbiter, aangesteld door de Rechtbank van Koophandel zijn een koophandelsmandaat, en vallen niet onder de standaarddekking van de polis advocaten. De aanstellingen arbitraal anders dan deze door de Rechtbank van Koophandel vallen onder de polis BA Advocaten.

De aanstellingen van advocaten, die normaal gesproken onder dekking van de polis Pro Mandato vallen, doch waarbij de aanstellingen worden gegeven aan hun vennootschap (bv. een advocatenvennootschap wordt door de Algemene Vergadering, in het kader van een in vereffeningstelling, aangesteld als vereffenaar), worden eveneens gedekt door de polis.

De verzekeringsdekking geldt niet voor misslagen, fouten, bedrog en zelfs onvermogen van de aangestelde veilingmeester of makelaar. De aangestelden van de mandataris, waaronder wordt begrepen personeelsleden en medewerkers.

g)

De aangifte van een schadegeval dient te gebeuren, op straffe van verval, binnen een termijn van 31 dagen vanaf het moment dat de verzekerde kennis heeft van een schriftelijke klacht.

De aangifte wordt rechtstreeks overgemaakt aan de makelaar, verzekeringskantoor Vanbreda Risk & Benefits (gegevens Vanbreda Risk & Benefits, zie 2). U heeft geen vrije keuze van raadsman, maar vermits de aansprakelijkheidsvordering meestal ook een gegronde kennis van het faillissementsrecht vereist, beschikt de makelaar over een beperkte lijst van Antwerpse advocaten-curatoren, die met akkoord van de verzekeraar kunnen aangesteld worden.

h)

Parallel aan de polis insolabiliteit, afgesloten aansluitend op de verzekering BA advocaten, werd er een polis insolabiliteit voor de gerechtelijke mandatarissen afgesloten.

Het betreft een verzekering van de insolabiliteit van de gerechtelijke mandataris, ten behoeve van de benadeelden, zijnde het faillissement, de vereffeningen ...

De verzekeraar is N.V. Allianz Benelux (polis NCN400186062). De maximum dekking per schadegeval bedraagt 125.000,00 €. De polis dekt de mandaten, toegewezen na 01.01.2013. De premie voor de verzekering wordt geïnd door de V.Z.W. Pro Mandato en is vervat in het jaarlijks te betalen lidgeld.

De voorwaarde, voor de schadelijder, om beroep te kunnen doen op de polis insolabiliteit zijn dezelfde als deze voor de polis insolabiliteit van advocaten.

In geval de verzekeraar uitbetaalt, heeft deze een recht van verhaal tegen de gerechtelijk mandataris die in gebreke is gebleven.

i)

Verder wordt verwezen, voor wat betreft de polissen zelf en de informatie voor het indienen van een schadegeval e.d.m. naar de website Promandato.be.

E. GEZIN

Hierna wordt verwezen naar plaatsen in huidige infomap waar sociale voorzieningen voor de gezinsleden worden vermeld:

- Inzake het wettelijk statuut van advocaat is voorzien dat men bij de sociale kas in bepaalde gevallen een vrijwillige invaliditeitsverzekering voor de medewerkende echtgenote kan of moet onderschrijven: zie onderdeel B. "Gezondheid".
- Kinderbijslag en kraamgeld moet aangevraagd worden bij de sociale kas waar men de verplichte bijdrage betaalt: zie onderdeel B.1.
- De diverse voorzieningen ingeval van overlijden van de advocaat worden behandeld in het onderdeel G. "Overlijden en solidariteit".

Hieronder geven wij een overzicht van de belangrijkste gezinsgerelateerde sociale voorzieningen die elders in de infomap niet aan bod komen.

E.1. Moederschapsrust

Zelfstandige moeders in hoofdberoep en meewerkende echtgenotes in het maxistatuut kunnen bij hun ziekenfonds een vergoede rustperiode aanvragen indien zij een wachttijd van 6 maanden hebben volbracht of ervan vrijgesteld zijn, hun sociale bijdragen hebben betaald en elke beroepsactiviteit stopzetten tijdens de periode van bevallingsrust.

De periode van moederschapsrust omvat 8 weken en bestaat uit een verplichte rustperiode (1 week voor en 2 weken na de bevalling) en een vrij te kiezen deel. De facultatieve rustperiode van 5 weken kan men per week naar keuze opnemen ofwel in de 2 weken voor de verplichte moederschapsrust voor de bevalling ofwel vanaf de 3de week tot 23 weken na de bevalling. In geval van een meerling, komt er een extra week facultatieve rust bij.

Bij een onmiddellijke hospitalisatie van minstens een week van het pasgeboren kindje, kan men de periode van moederschapsrust laten verlengen en ontvangt men in dat geval ook de bijbehorende moederschapsuitkeringen. De aanvraag moet binnen de twee weken na de geboorte ingediend worden bij het ziekenfonds. De verlenging van de moederschapsrust komt overeen met de werkelijke duur van de hospitalisatie (met een maximum van 24 weken). De verlenging moet opgenomen worden vanaf de 3de week na de geboorte (eerst moeten de twee weken verplichte na bevallingsrust opgenomen worden).

Opgelet, het ziekenfonds moet binnen de twee dagen na werkhervatting hiervan op de hoogte gebracht worden.

In de eerste helft van 2016 werden een aantal maatregelen genomen om het statuut van vrouwelijke zelfstandigen te verbeteren.

De verbeteringen hebben in de eerste plaats betrekking op de duur en de flexibiliteit van de moederschapsrust. De maximumtermijn werd verlengd met 4 weken zodat deze voortaan 12 of 13 weken bedraagt. De verlenging heeft enkel betrekking op de facultatieve periode van de moederschapsrust.

De periode waarbinnen de moederschapsrust moet worden opgenomen, werd eveneens verlengd. Het facultatieve verlof moet opgenomen worden binnen de 36 weken (vroeger 21 weken) na de verplichte nabevallingsrust.

Bovendien kan de vrouwelijke zelfstandige kiezen om de facultatieve moederschapsrust voltijds of halftijds op te nemen. In het eerste geval moet elke beroepsactiviteit stopgezet worden en krijgt ze het volledige bedrag van de moederschapsuitkering. In het tweede geval worden de 9 facultatieve weken omgezet naar 18 halftijdse weken (20 weken in geval van de geboorte van een meerling). Tijdens deze periode mag ze haar normale beroepsactiviteit halftijds uitoefenen en krijgt ze de helft van de moederschapsuitkering. Ook de periode van verlengde moederschapsrust bij hospitalisatie van de baby kan halftijds opgenomen worden. Deze nieuwe regels zijn van toepassing op elke moederschapsrust die vanaf 1 januari 2017 aanvat.

Tot voor kort moesten zelfstandige moeders ook sociale bijdragen blijven betalen tijdens hun moederschapsrust. Ook dit is veranderd: het kwartaal volgend op het kwartaal van de bevalling wordt vrijgesteld met behoud van alle sociale zekerheidsrechten op voorwaarde dat de zelfstandige de voorwaarden vervult om de moederschapsverzekering te genieten. Zelfstandigen die bevallen na 1 oktober 2016 kunnen genieten van de vrijstelling. Het eerst mogelijke kwartaal dat vrijgesteld kan worden, is dus het eerste kwartaal van 2017. Meer informatie kan men terugvinden op de website www.rsvz.be.

E.2. Dienstencheques

Zelfstandige moeders die voldoen aan de voorwaarden om te genieten van de moederschapsuitkering hebben na de geboorte van hun kind recht op 105 dienstencheques met een geldingsduur van 8 maanden. Hiermee kan huishoudelijke hulp (strijken, poetsen, ...) gefinancierd worden. Zij moeten dan wel onmiddellijk na de bevallingsrust hun zelfstandige beroepsactiviteit hernemen.

Ook advocaten in bijberoep of met de gelijkstelling bijberoep hebben recht op dienstencheques indien zij voorlopige bijdragen betalen op hun inkomen van drie jaar geleden, die minstens gelijk zijn aan de bijdragen in hoofdberoep. Startende zelfstandigen (eerste drie jaren van activiteit) in bijberoep of gelijkstelling met bijberoep, komen niet in aanmerking voor dienstencheques.

De dienstencheques moeten aangevraagd worden bij het sociaal verzekeringsfonds waarbij men aangesloten is. De aanvraag kan worden ingediend vanaf de 6de maand van de zwangerschap tot de laatste dag van de 15de week na de bevalling. Opgelet, na die datum is de aanvraag niet meer ontvankelijk.

Meer informatie kan men terugvinden op de website www.rsvz.be.

E.3. Adoptie

Zelfstandigen die bijdragen voor een hoofdberoep betalen en meewerkende echtgenotes in het maxistatuut hebben recht op een uitkering bij adoptie. Meer informatie over de adoptiepremie kan men terugvinden op de website www.famifed.be.

Daarnaast heeft men recht op een vergoede rustperiode (adoptieverlof) als het kindje in het gezin aankomt. De voorwaarden zijn dezelfde als bij moederschapsrust (aansluiting bij een ziekenfonds, wachttijd van 6 maanden is vervuld, betaling sociale bijdragen en stopzetting van elke beroepsactiviteit tijdens het adoptieverlof).

Het adoptieverlof duurt 6 weken als het kindje jonger is dan 3 jaar en 4 weken als het kindje tussen de 3 en 8 jaar oud is. Het verlof verdubbelt bij een gehandicapt kindje.

Het bedrag van de uitkering bedraagt 458,31 EUR per week (cijfers 2016). De uitkering wordt in één keer betaald door het ziekenfonds en dit uiterlijk binnen de maand na de start van het adoptieverlof.

Opgelet, het ziekenfonds moet binnen de twee dagen na werkhervatting hiervan op de hoogte gebracht worden.

Meer informatie kan men terugvinden op de website www.rsvz.be.

E.4. Mantelzorg

Advocaten, die hun activiteit tijdelijk onderbreken om voor een familielid te zorgen, kunnen een uitkering mantelzorg aanvragen.

Elke zelfstandige in hoofdberoep, meewerkende echtgenoot in het maxi-statuut, zelfstandige in bijberoep of gepensioneerde die evenveel sociale bijdragen betalen als een zelfstandige in hoofdberoep kunnen beroep doen op deze maatregel indien men minstens twee kwartalen voor de start van de onderbreking aangesloten is en de sociale bijdragen voor deze kwartalen betaald zijn.

De advocaat kan zijn activiteit voor 100% of minstens 50% onderbreken gedurende minstens 1 maand. Meerdere aanvragen zijn mogelijk maar per aanvraag kan men maximum 6 maanden de uitkering mantelzorg krijgen en tijdens de volledige loopbaan kan men nooit langer dan 12 maanden de uitkering krijgen.

Men kan de uitkering mantelzorg aanvragen in 3 situaties:

- zorg voor een naaste die ernstig ziek is;
- zorg voor een naaste die palliatief is;
- zorg voor een gehandicapt kind.

De “naaste” is zowel de echtgenoot of wettelijk samenwonende partner, de bloed- of aanverwant tot de 2de graad, als elke persoon zijn hoofdverblijfplaats op het adres van de aanvrager heeft.

De zorg voor een gehandicapt kind is mogelijk tot 21 jaar wanneer er recht is op verhoogde kinderbijslag of tot 25 jaar wanneer er recht is op een integratietegemoetkoming.

De uitkering moet aangevraagd worden bij het sociaal verzekeringsfonds waarbij men aangesloten is. Bij deze aanvraag moet men de volgende documenten voegen:

- een attest van de behandelende arts (niet voor gehandicapte kinderen);
- een ereverklaring in geval van een gedeeltelijke vermindering van de activiteiten.

De uitkering bedraagt 1.168,73 EUR per maand bij een volledige onderbreking en 584,36 EUR per maand bij een gedeeltelijke onderbreking (cijfers 2016).

De uitkering wordt uitgekeerd vanaf de maand volgend op de start van de onderbreking. Valt de onderbreking op de eerste dag van de maand, dan wordt de uitkering al vanaf die maand uitgekeerd.

De uitkering vervalt vanaf de maand die volgt op de maand waarin de voorwaarden voor de uitkering niet meer vervuld zijn. Zijn die voorwaarden niet meer vervuld vanaf de eerste dag van een maand, dan krijgt men de uitkering niet meer vanaf die maand. Wanneer het verzorgde familielid overlijdt, dan krijgt men pas geen uitkering meer vanaf de 2de maand die volgt op de maand van het overlijden.

Als men de uitkering mantelzorg krijgt, moet men nog altijd sociale bijdragen betalen. Men blijft immers zelfstandige tijdens de tijdelijke onderbreking van de zelfstandige beroepsactiviteit.

Van zodra men de zelfstandige activiteit gedurende 3 opeenvolgende maanden volledig onderbreekt, kan men eventueel vrijgesteld worden van de betaling van sociale bijdragen. Men hoeft dan geen sociale bijdragen te betalen maar behoudt toch alle socialezekerheidsrechten. De vrijstelling wordt toegekend voor elk kwartaal dat de 3de maand van de uitkering bevat. De vrijstelling is beperkt tot vier kwartalen over de ganse loopbaan.

Meer informatie kan men terugvinden op de website www.rsvz.be.

F. PENSIOEN

F.1. Praktische tips bij pensionering

a) Uw pensioen laten berekenen of zelf doen?

Elke persoon die in aanmerking komt voor een wettelijk rustpensioen, hetzij als loontrekkende, zelfstandige of ambtenaar, en elke persoon die in aanmerking komt voor een overlevingspensioen (weduwe of weduwnaar), kan onder bepaalde voorwaarden bij het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), Dienst Ramingen een aanvraag indienen voor de berekening ervan.

Men kan ten vroegste 5 jaar voor de datum waarop men recht heeft op een (vervroegd) rustpensioen een raming aanvragen. De raming is enkel informatief. Er moeten minstens twee jaar verstrijken vooraleer een nieuwe aanvraag kan worden ingediend.

De gemakkelijkste manier om de raming aan te vragen, is door een aanvraagformulier te downloaden van de website www.onprvp.fgov.be of af te halen bij het gemeentebestuur of een kantoor van het RSVZ) te verzenden naar het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), Dienst Ramingen, Willebroekkaai 35 te 1000 Brussel. Bijkomende informatie kan ook verkregen worden via het e-mailadres pen-info-nl@svz-inasti.fgov.be.

Als men echter al vroeger een raming wenst om te kunnen bepalen hoeveel men als gepensioneerde zou krijgen of als achterblijvende partner ingeval van overlijden op basis van de loopbaan die de andere partner intussen achter de rug heeft, is men aangewezen op eigen berekeningen.

Wie lid is of wordt van de Federatie van bruggepensioneerden en gepensioneerden (jaarlijks lidgeld bedraagt minstens 37 EUR), kan daar evenwel een gratis raming laten maken (voor de gegevens van de Federatie van bruggepensioneerden en gepensioneerden, zie nuttige adressen achteraan de infomap).

Meer informatie kan men terugvinden op de websites www.rsvz.be en www.sfpd.fgov.be.

Sinds mei 2015 is er een online tool (www.mypension.be) beschikbaar voor zowel actieve als gepensioneerde werknemers, zelfstandigen en ambtenaren. Via deze tool kunnen werknemers, zelfstandigen en ambtenaren bijvoorbeeld hun pensioenloopbaan inkijken, hun pensioen aanvragen en hun vroegst mogelijke pensioendatum berekenen. De functies van het online pensioenportaal zouden in de toekomst nog verder uitgebreid worden. De bedoeling is dat vanaf begin 2017 elke burger een raming kan maken van het bedrag van zijn wettelijk pensioen. Tegen eind 2017 zou elke burger het effect van bepaalde loopbaankeuzes op zijn pensioen moeten kunnen nagaan, vooraleer de stap effectief te

zetten. Vanaf eind 2016 zou er ook info over de aanvullende pensioenen moeten beschikbaar zijn via mypension.be.

In geval van een gemengde loopbaan, kan men de experts van de drie pensioeninstellingen voor werknemers, zelfstandigen en ambtenaren ontmoeten op één plaats. De drie pensioeninstellingen hebben de handen in elkaar geslagen om één contactpunt aan te bieden voor alle vragen over het pensioen, ongeacht het soort loopbaan. Deze dienst kreeg de naam 'Pensioenpunt' en beschikt over verschillende kantoren over heel België (voor de gegevens van Pensioenpunt, zie nuttige adressen achteraan de infomap).

b) Pensioenaanvraag in concreto

Advocaten die op de wettelijke pensioenleeftijd met pensioen gaan, hoeven geen pensioenaanvraag in te dienen indien zij in België wonen op de eerste dag van de 15de maand voor hun 65ste verjaardag en zij als zelfstandige of helper onderworpen waren aan het sociaal statuut van de zelfstandigen. De RSVZ onderzoekt in dit geval ambtshalve de pensioenrechten van zodra de pensioenleeftijd wordt bereikt.

Indien men in het buitenland verblijft of vroeger of later dan de wettelijke pensioenleeftijd op pensioen wil gaan, moet er wel een aanvraag ingediend worden. Zoals hierboven al werd aangegeven, kan men via mypension.be zelf de vroegst mogelijke pensioendatum berekenen. De aanvraag kan ten vroegste 12 maanden voor de voorziene pensioendatum ingediend worden.

De aanvraag kan elektronisch ingediend worden via www.pensioenaanvraag.be. Deze online toepassing vereist een elektronische identiteitskaart en eID-lezer of een token.

De aanvraag kan ook ingediend worden bij het gemeentebestuur of een kantoor van de RSVZ.

Personen die niet de mogelijkheid hebben om hun aanvraag in te dienen, mogen de aanvraag laten doen door een meerderjarige vertegenwoordiger die in het bezit is van een volmacht, de identiteitskaart van de aanvrager en zijn of haar eigen identiteitskaart.

F.2. Aanvullend pensioen.

a) Is een aanvullend pensioen nodig?

Advocaten met een volledige zelfstandige loopbaan ontvangen in de eerste pijler een gezinspensioen van ten minste 17.648,06 EUR en ten hoogste 19.893,48 EUR per jaar (cijfers 2017). Voor alleenstaande advocaten zijn deze bedragen respectievelijk 14.122,89 EUR en 15.914,76 EUR op jaarbasis (cijfers 2017). Bij een onvolledige loopbaan worden deze pensioenbedragen proportioneel herleid. Advocaten doen er dus goed aan om hun aanvullende pensioenvorming te (her)bekijken.

Om pensioen op te bouwen, bestaan er een aantal instrumenten, de pijlers van de pensioenopbouw genoemd. De betekenis van deze pijlers is als volgt:

- De 1ste pijler = het wettelijk pensioen (via de overheid);
- De 2de pijler = de pensioenopbouw via de werkgever/vennootschap of als zelfstandige;
- De 3de pijler = het individueel sparen voor een aanvullend pensioen;
- De 4de pijler = het niet-fiscaal sparen ofwel spaar- en beleggingsproducten die geen fiscaal voordeel geven.

Hieronder vindt u een beschrijving van de mogelijkheden.

b) Hoe een aanvullend pensioen opbouwen?

Zelfstandigen die hun wettelijk pensioen willen optrekken, denken in de eerste plaats het best aan een vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen (VAPZ). Dat heeft vooral te maken met rendementen en fiscaliteit. Een VAPZ is zogenaamd *low hanging fruit*: de gegarandeerde rendementen op de VAPZ-markt liggen over het algemeen genomen zo'n 0,25% tot 0,5% hoger dan wat groepsverzekeraars aanbieden. Ook belastingtechnisch is het VAPZ een goede zaak: alle bijdragen die men stort voor het VAPZ-pensioen zijn beroepsmatig volledig aftrekbaar (tot een bepaald bedrag, cf. infra) en dus wordt de pensioenopbouw voor een belangrijk deel gefinancierd door de fiscus. Bovendien kent het VAPZ geen premietaksen en is de fiscaliteit op het ogenblik van de uitbetaling van de pensioenvoordelen wat gunstiger dan groepsverzekeringen.

c) Is het VAPZ dan gunstiger dan een groepsverzekering?

Het ligt om de hierboven vermelde redenen voor de hand om het fiscaal toegestane budget eerst aan een VAPZ te besteden. Daarnaast kan men nog steeds een bijkomend aanvullend pensioen opbouwen via een groepsverzekering (meestal via de zogenaamde IPT ofwel individuele pensioentoezegging). Beide zijn complementair. Er zijn trouwens ook een aantal beperkingen aan het VAPZ. De fiscus legt bijvoorbeeld een restrictie op voor de aftrekbaarheid van de bedragen die je aan een VAPZ besteedt.

Het aftrekbaar bedrag is inkomensafhankelijk: minimaal 1% en maximaal 8,17% (gewoon VAPZ) of 9,40% (sociaal plan) van het geherwaardeerde netto beroepsinkomen van drie jaar geleden (2017-2014), en met een absoluut maximum van 3.127,24 EUR voor een gewoon VAPZ en van 3.598,05 EUR voor een sociaal VAPZ (cijfers voor 2017, jaarlijks geïndexeerd). De groepsverzekering (IPT) is, naast het VAPZ, een tweede instrument om het pensioen verder op te bouwen. Dat geldt (althans voorlopig) enkel voor advocaten die onder de vorm van een vennootschap werken. De opbouw van een aanvullend pensioen is een oefening over een lange periode, waarbij men tot de pensioenleeftijd niet over het geld kan beschikken.

d) VAPZ – verdere details

Alle advocaten in hoofd- en bijberoep (die minstens de sociale bijdragen betalen zoals in hoofdberoep) en hun medewerkende echtgenoten die toegetreden zijn tot het volledig sociaal statuut en de minimumbijdrage in dit statuut betalen, hebben de mogelijkheid om bij een pensioeninstelling naar keuze een gewoon of een sociaal pensioenplan aan te gaan.

Een sociaal plan verschilt van een gewoon plan op het vlak van de risicodekking en het fiscaal aftrekbaar bedrag. Met een gewoon pensioenplan wordt enkel een aanvullend pensioen bij leven of bij overlijden opgebouwd. Met een sociaal pensioenplan kan men via een solidariteitsluik een extra bescherming opbouwen tegen bijzondere risico's zoals arbeidsongeschiktheid en invaliditeit. Dit houdt in dat ten minste 10 % van de bijdrage wordt gebruikt om een solidariteit tussen de aangeslotenen te organiseren. De solidariteit kan onder meer inhouden dat de pensioenbijdragen van een aangeslotene worden ten laste genomen door de aanbieder van het VAPZ-contract in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid.

De bijdragen voor beide plannen zijn 100 % fiscaal aftrekbaar als beroepskosten op hetzelfde niveau als de sociale bijdragen. Op die manier kan tot meer dan 50% belasting worden bespaard.

Zoals hierboven reeds aangehaald, is het aftrekbaar bedrag inkomensafhankelijk met een maximum van 3.127,24 EUR voor een gewoon VAPZ-contract en 3.598,05 EUR voor een sociaal contract.

Advocaten leveren hierdoor een fiscaal voordeel in. Indien ze geen of slechts een beperkt belastbaar inkomen hebben, kunnen ze niet langer een maximale bijdrage storten. Vooral de starters zijn daarvan het slachtoffer, maar ook de advocaten die om de één of andere reden een slecht inkomstenjaar hebben.

Worden de bijdragen betaald in een sociaal plan, dan bedraagt het aftrekbaar bedrag 15% meer. Omdat de solidariteitsdekking slechts 10% moet bedragen, kan er 5% meer pensioen fiscaalvriendelijk worden opgebouwd.

Belangrijk: door de betaling van de VAPZ-premies vermindert ook het inkomen waarop de sociale zekerheidsbijdragen worden berekend. De premies leveren dus niet alleen een belastingvoordeel op, ze hebben ook tot gevolg dat er minder sociale bijdragen verschuldigd zijn.

De bijdragen zijn slechts aftrekbaar indien de advocaat zijn of haar sociale bijdragen voor het betrokken inkomstenjaar volledig en tijdig heeft betaald. Het laattijdig betalen van sociale bijdragen, zelfs van een gedeelte, doet ieder fiscaal voordeel onherroepelijk tenietgaan. Wanneer een gedeelte van de sociale bijdragen (bv. één kwartaal) niet betaald is vóór het einde van het jaar, kan de fiscus de aftrekbaarheid van de VAPZ-bijdrage voor dat jaar in zijn geheel verwerpen. De wet voorziet geen opsplitsing per kwartaal.

Op pensioenleeftijd ontvangt de spaarder (onder de vorm van een kapitaal of een rente) ten minste de som van de gestorte bijdragen, na aftrek van de vooraf meegeedeelde kosten en desgevallend verhoogd met de positieve rendementen van de beleggingen (*een pensioenplan zonder tariefgarantie*).

Pensioeninstellingen kunnen zich ook op voorhand tot een (tijdelijk) minimumrendement verbinden (*een pensioenplan met tariefgarantie, bv. 1%*). Alle pensioeninstellingen worden aan dezelfde kwaliteitscontrole onderworpen. Tevens moeten zij de aangeslotenen periodiek informeren over de stand van zaken.

Vanaf 1 januari 2016 mag de voorziene einddatum van nieuwe VAPZ-contracten ten vroegste op de wettelijke pensioenleeftijd (van toepassing op het moment van de afsluiting van het contract) liggen.

De aanvullende pensioenvoordelen kunnen vroeger worden opgevraagd dan de voorziene einddatum, maar sinds 1 januari 2016 kan dit enkel vanaf het moment waarop aanspraak kan gemaakt worden op een wettelijke pensioen. Voortaan wordt de uitbetaling van de aanvullende pensioenvoordelen dus gekoppeld aan de wettelijke pensioenleeftijd zonder dat hier contractueel kan van afgeweken worden, en dat zowel voor oude als nieuwe pensioenplannen.

Vanaf 1 januari 2016 wordt het VAPZ-pensioenvoordelen uitbetaald op de volgende ogenblikken:

- Op het moment van de effectieve pensionering. Dit kan gaan over pensionering op de wettelijke pensioenleeftijd of over een vervroegd pensioen.
- Op het moment waarop de aangeslotene de voorwaarden vervult om op (vervroegd) wettelijk pensioen te gaan, ook al neemt hij zijn pensioen niet op. In dit geval kan de uitbetaling van aanvullende pensioenvoordelen gevraagd worden voor zover de pensioenovereenkomst dit uitdrukkelijk voorziet.

Met andere woorden, wie effectief zijn wettelijk pensioen opvraagt en dit vroeger is dan de contractuele pensioenleeftijd zoals vermeld in de pensioenovereenkomst, heeft niet meer de mogelijkheid om de opgebouwde pensioenreserve te laten staan tot de contractuele pensioenleeftijd zoals voorzien in het pensioencontract. De pensioeninstelling is verplicht om op het ogenblik van effectieve pensionering eveneens de aanvullende pensioenvoordelen uit te betalen.

Voor personen die in 2016 minstens 55 jaar zijn, is er een overgangsregeling voorzien in de wet van 18 december 2015. Zij kunnen hun aanvullend pensioen toch nog opnemen vóór ze effectief met pensioen gaan.

Aandacht ! Deze nieuwe regels i.v.m. het moment van de uitbetaling van pensioenvoordelen zijn van toepassing op VAPZ maar eveneens ook op IPT of groepsverzekering – zie verder onder punt j.

Onderweg heeft de advocaat wel de mogelijkheid om van pensioeninstelling te veranderen. Men kan de opgebouwde reserves bij de oude instelling laten en bij een nieuwe instelling een nieuw pensioen beginnen opbouwen. Men kan de opgebouwde reserves ook belastingvrij overdragen naar een andere pensioeninstelling. In dit geval is de aangesloten niet beschermd tegen negatieve rendementen en kan er een afkoopvergoeding verschuldigd zijn.

Wie kiest voor de uitkering van de aanvullende pensioenvoordelen onder de vorm van een kapitaal bij pensionering ondergaat de volgende fiscale behandeling :

- een parafiscale heffing: 3,55% voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering;
- sinds 1 januari 2014 wordt ook een solidariteitsbijdrage van maximum 2% ingehouden op de volledige uitkering (inclusief winstdeelname);
- het resterende bedrag wordt opgesplitst in twee delen: een winstdeelnamecomponent die belastingvrij blijft en een saldo dat fiscaal wordt omgezet in een fictieve rente. Deze rente schommelt tussen 3,5% en 5% van het saldo en wordt gedurende een periode van 10 of 13 jaar belast als pensioen (te beginnen met het jaar waarin de uitkering plaatsvindt), al naargelang de advocaat op pensioen gaat op 65 jarige leeftijd dan wel voordien. Maximaal 50% van het pensioenkapitaal na aftrek van de winstdeelneming (5% x 10 jaar) wordt derhalve aan belasting onderworpen. De advocaat moet dus per jaar slechts een deel van het opgebouwde kapitaal aangeven, samen met het wettelijk pensioen als zelfstandige. De rente wordt progressief belast. Er wordt wel een belastingvermindering toegekend voor pensioenen. De periode van 10 of 13 jaar stopt ingeval van overlijden.

De wet betreffende het generatiepact van 23 december 2005 (B.S. 30 december 2005) heeft een nieuw fiscaal voordeel gestalte gegeven voor wie "effectief actief" blijft tot de wettelijke pensioenleeftijd waarbij als referentieperiode, de 3 jaar in aanmerking worden genomen die onmiddellijk aan het bereiken van de pensioenleeftijd voorafgaan. Voor zelfstandigen is vereist dat zij gedurende deze 3 jaar onafgebroken de sociale bijdragen voor een hoofdberoep "effectief en volledig" hebben betaald. Deze regeling geldt zowel voor zelfstandigen als voor zelfstandige bedrijfsleiders.

Indien aan de voorwaarde van "effectief actief" blijven tot aan de wettelijke pensioenleeftijd wordt voldaan en de uitkering ten vroegste plaatsvindt vanaf die wettelijke pensioenleeftijd, wordt slechts 80 % van het uitgekeerde kapitaal omgezet in een fictieve rente en belast. In dit geval is dus 60 % van het ouderdomskapitaal vrijgesteld van belastingen.

Tenslotte wordt nog kort verwezen naar de mogelijkheid voor iedere natuurlijke persoon en derhalve ook voor iedere advocaat tot pensioensparen. De maximale bijdrage bedraagt 940 EUR (2017) per jaar. De belastingvermindering bedraagt 30 % (+ gemeentebelasting). Het pensioen is opvraagbaar bij het bereiken van de leeftijd van 60 jaar. De eventuele winstdeelname is van belasting vrijgesteld.

Tot en met 2014 werd op de 60ste verjaardag van de pensioenspaarder (en dus niet meer bij pensionering) een zogenaamde 'anticipatieve heffing' van 10 % toegepast.

Voor pensioenspaarcontracten afgesloten vanaf 1 januari 2015 wordt het uitgekeerd kapitaal onderworpen aan een belasting van 8 % (ook 'taks op het langetermijnsparen' genoemd). De taks wordt ingehouden als de advocaat de leeftijd van 60 jaar bereikt indien hij een pensioenspaarcontract heeft afgesloten voor de leeftijd van 55 jaar of op de tiende verjaardag van het contract voor de advocaat die pas na zijn 55ste verjaardag een pensioenspaarcontract afsloot.

Voor pensioenspaarcontracten afgesloten vóór 1 januari 2015, wordt het uitgekeerd kapitaal eveneens onderworpen aan een belasting van 8% maar deze wordt versneld geïnd. De taks op de tot 31 december 2014 opgebouwde pensioenreserves wordt ingehouden aan 1% gedurende vijf jaar (2015-2019). Deze inhouding geldt als een voorschot op de eindbelasting. Het resterend bedrag van de taks wordt op de normale datum (op de 60ste verjaardag van de advocaat of op de 10de verjaardag van het contract) verschuldigd, verminderd met de ingehouden inningen van 1%.

Deze heffing is bevrijdend: op alle stortingen die de advocaat nadien doet, is geen belasting meer verschuldigd terwijl hij mag blijven storten tot en met het jaar waarin hij de leeftijd van 64 jaar bereikt, met behoud van de belastingvermindering.

Indien het kapitaal vroegtijdig wordt opgenomen (voor 60 jaar) dan is een eindbelasting van 33% verschuldigd (stortingen van voor 1 januari 1992 worden zelfs marginaal belast, dus aan het tarief personenbelasting). Indien in het zeer uitzonderlijke geval nooit de belastingvermindering voor lange termijnsparen werd genoten, zal het kapitaal niet belast worden.

e) OFP Pensioenfondsen (voordien: Voorzorgskas voor Advocaten, Gerechtsdeurwaarders en andere zelfstandigen)

Iedere advocaat kent de "Voorzorgskas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders" (VKAG), maar beseft niet altijd waar deze organisatie voor staat.

De Voorzorgskas bestaat immers al zo lang (de VKAG werd opgericht op 17 maart 1951, publicatie B.S. 28 april 1951) en had oorspronkelijk als doel enerzijds aan pensioenvorming te doen en anderzijds solidariteitsuitkeringen toe te kennen aan advocaten en gerechtsdeurwaarders in nood.

Doordat deze beide afdelingen in één en dezelfde vzw waren ondergebracht, ontstond er wel eens wat verwarring, maar op 1 januari 2004 werd een volledige splitsing doorgevoerd tussen beide activiteiten.

De Programmawet van 24 december 2002 schreef immers voor dat verenigingen of instellingen die aan pensioenvorming doen, zich ook slechts tot deze ene activiteit moesten beperken, waardoor een splitsing van de 2 afdelingen zich sowieso opdrong.

De bestaande vzw Voorzorgskas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders werd dus omgevormd tot een vereniging die zich enkel nog bezighoudt met de opbouw van pensioenen en vanaf 1 januari 2007 werd de Voorzorgskas een “instelling voor bedrijfspensioenvoorzieningen”, afgekort IBP, die onderworpen is aan de wet van 27 oktober 2006, in werking getreden op 1 januari 2007.

Sinds 4 juni 2006 (publicatie in het Belgisch Staatsblad van 5 juli 2007) is het Pensioenfonds ook niet langer een vzw maar een Organisme voor de Financiering van Pensioenen (“OFP”), die onderworpen is aan het toezicht van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA), thans FSMA (Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten).

Al deze wijzigingen brachten (veel) strengere normen met zich mee, o.m. met betrekking tot het opbouwen van reserves, zodat de Voorzorgskas haar statuten en reglementering heeft moeten aanpassen.

Het feit dat het Pensioenfonds nu ook toegankelijk is voor elke zelfstandige - dus ook andere beroepen - heeft dus niet de minste invloed op de bestaande reserves die werden opgebouwd door de advocaten en de gerechtsdeurwaarders.

De “Vorzorgskas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders en andere zelfstandigen” levert optimale voorzieningen:

- De basisrentevoet is beduidend hoger dan bij andere IBP's (nl. 1,75 %) (niet gegarandeerd, wel een middelenverbintenis).
- De bijdragen worden berekend onder een vorm van een percentage van het basisinkomen (dit is het geheschaarde beroepsinkomen van 3 jaar terug), met een minimum en een maximum, en deze bijdragen worden op gelijke voet gezet met de sociale bijdragen (100% fiscaal aftrekbaar als beroepskosten van de hoogste inkomensschijf).
- Er is keuze tussen een gewone en een sociale pensioenovereenkomst, die op haar beurt dan weer bepaalde solidariteitsprestaties bevat.
- Er is cumul mogelijk met andere pensioenformules (pensioensparen, lange termijnsparen, groepsverzekering en individuele pensioentoezegging voor zelfstandige bedrijfsleiders).

De advocaat beslist autonoom of hij zijn aanvullend pensioen al dan niet overdraagbaar wil maken op het hoofd van een bepaalde begunstigde. Een niet-overdraagbaar pensioen heeft uiteraard een hoger rendement omdat er, bij het eventueel overlijden van het lid vóór de pensioenleeftijd, niets wordt uitgekeerd (er zijn geen begunstigten). De keuze tussen een overdraagbaar en niet-overdraagbaar contract kan jaarlijks worden aangepast.

De advocaat is ook vrij in zijn keuze tussen een gewone dan wel een sociale pensioenovereenkomst.

f) Gewone pensioenovereenkomst 2017

De bijdragen voor de pensioenvorming worden berekend op de inkomsten en kunnen evolueren tussen 1% en 8,17% op het netto geherwaardeerde beroepsinkomen van 2014. De jaarlijkse bijdrage kan minimum 250,00 EUR en maximum 3.127,24 EUR bedragen (cijfers voor 2017).

g) Sociale pensioenovereenkomst 2017

De advocaat kan ook kiezen voor een “sociale” pensioenovereenkomst, d.i. een pensioenovereenkomst waarin ook solidariteitsprestaties zijn vervat.

Ook hier worden de bijdragen voor de pensioenvorming berekend op de inkomsten en bedragen zij actueel tussen 1% en 9,40% op het netto geherwaardeerd beroepsinkomen van 2013. De jaarlijkse bijdrage kan minimum 1.000,00 EUR en maximum 3.598,05 EUR bedragen (cijfers voor 2017).

In bepaalde specifieke omstandigheden worden er solidariteitsprestaties vergoed aan de leden, nl.:

- bij overlijden (uitkering van een vergoeding in minimum 2 gelijke schijven);
- bij invaliditeit ingevolge van ziekte of ongeval;
- bij moederschap;
- bij arbeidsongeschiktheid ingevolge ziekte, ongeval of zwangerschap.

De premies bevatten een bijdrage, die 10% bedraagt van de jaarlijks gekozen bijdragen, voor dit apart solidariteitsstelsel.

De solidariteitsprestaties in het kader van de sociale pensioenovereenkomsten worden aangeboden in samenwerking met Curalia (met medische vragenlijst aangezien een bestaand medisch probleem niet in aanmerking komt bij een eventuele tussenkomst).

h) Waarom kiezen voor de Voorzorgkas?

De kostenstructuur van de Voorzorgkas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders en andere zelfstandigen ligt beduidend lager dan bij de banken en andere verzekeringsmaatschappijen (de inningskosten van de bijdragen en beheerskosten belopen amper 3%) en er is een vrijstelling beperkt tot de leeftijd van 30 jaar.

Bovendien, gezien de Voorzorgkas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders en andere zelfstandigen als pensioenfonds op een geheel andere manier is georganiseerd dan andere instellingen, kan een rendement worden aangeboden dat hoger ligt dan het marktgemiddelde.

Daarenboven wordt de raad van bestuur uitsluitend samengesteld uit advocaten en deurwaarders.

i) Uitbetalingen

In de praktijk wordt een lid die de wettelijke pensioenleeftijd nadert, door de Voorzorgskas aangeschreven met de melding hoeveel de verzamelde pensioenvoordelen bedragen waarop hij recht zal hebben op zijn pensioenleeftijd.

Aan de advocaat die aanvullende pensioenvoordelen (onder de vorm van een kapitaal of een rente) wil opvragen, wordt een inlichtingenformulier toegestuurd door de Voorzorgskas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders en andere zelfstandigen. Daarop wordt o.m. gevraagd naar de financiële rekening waarop moet worden gestort en wordt ook het rijksregisternummer opgevraagd.

j) Wat met advocaten-bedrijfsleiders?

Veel advocaten oefenen hun beroep uit in het kader van een burgerlijke vennootschap die de vorm heeft aangenomen van een handelsvennootschap. De advocaat die zaakvoerder of bestuurder is of in de vennootschap een leidende functie van dagelijks bestuur, van commerciële, financiële of technische aard uitoefent (bv. de office-manager/advocaat die geen zaakvoerder of bestuurder is), beoefent fiscaal niet langer een vrij beroep. Hij is bedrijfsleider. Opgelet, een vennoot die deze functies niet uitoefent, is geen bedrijfsleider en blijft dus wel een vrije beroeper.

Het statuut van bedrijfsleider geeft bijkomende mogelijkheden om een aanvullend pensioen op te bouwen. Traditioneel kan er binnen de vennootschap een collectief aanvullend pensioen worden opgebouwd of kan er een individuele pensioentoezegging (IPT) worden toegekend.

Een groepsverzekering voor bedrijfsleiders is een collectief aanvullend pensioen. Er wordt een pensioen opgebouwd voor alle bedrijfsleiders die tot dezelfde categorie behoren. De advocatenvennootschap met meerdere zaakvoerders of bestuurders kan dus voor de gehele groep een aanvullend pensioen opbouwen. Ook een eenpersoonsvennootschap met slechts één zaakvoerder kan voor deze laatste een groepsverzekering afsluiten. De premies worden gestort in het onmiddellijk en definitief voordeel van de bedrijfsleiders. Als er iets gebeurt met de vennootschap, blijft de tegenwaarde van de premies definitief verworven voor de bedrijfsleider.

Bij een individuele pensioentoezegging (de zgn. IPT) kent de vennootschap een pensioen toe aan één bedrijfsleider. Het pensioenvoordeel komt dus om persoonsgebonden redenen toe aan één persoon en niet aan een bepaalde groep.

Sinds de programmawet van 22 juni 2012 (BS 28 juni 2012) geldt een verbod tot intern gefinancierde pensioentoezeggingen voor zelfstandige vennootschaps-mandatarissen. Voor de toen bestaande intern gefinancierde pensioentoezeggingen werd voorzien in een overgangsregeling: de op 31 december 2011 bestaande interne pensioenprovisies mochten

blijven bestaan, zij het wel dat de ‘funding’ van deze toezeggingen werd afgebroken en beperkt bleef tot het bedrag dat op het einde van het laatste boekjaar met afsluitdatum vóór 1 januari 2012, opgebouwd was. Elke verdere financiering moet volledig extern gebeuren.

De individuele pensioentoezeggingen die niet werden overgedragen aan een externe pensioeninstelling moesten uiterlijk op 30 juni 2015 aangegeven worden bij de databank tweede pensioenpijler (DB2P). De niet-naleving van deze aangifteverplichting heeft tot gevolg dat de premies, bijdragen of uitbetaald kapitaal vanaf 1 januari 2015 niet meer fiscaal aftrekbaar zijn voor de vennootschap.

De regering-Michel bekijkt of een individuele pensioentoezegging (IPT) in de toekomst ook mogelijk kan worden gemaakt voor zelfstandigen die niet actief zijn in het kader van een vennootschap. Vandaag kan dat nog niet. Enkel zelfstandigen met een vennootschap kunnen een IPT onderschrijven.

k) Wat is de fiscale regeling voor bedrijfsleiders?

Er is een verzekeringstaks van 4,4% verschuldigd op de premies die door de vennootschap worden betaald. Deze taks is niet verschuldigd voor WAPZ-bijdragen.

De premies die worden betaald door de vennootschap in het kader van een groepsverzekering of in het kader van een individuele pensioentoezegging zijn geen belastbare bezoldigingen in hoofde van de bedrijfsleider die een regelmatige en maandelijkse bezoldiging ontvangt.

Voor de niet-regelmatig bezoldigde bedrijfsleiders zijn de premies voor collectieve toezeggingen evenmin belastbaar. De premies voor individuele toezeggingen daarentegen zijn wel onmiddellijk belastbaar als voordeel van alle aard in hoofde van deze bedrijfsleiders. Onder bepaalde voorwaarden zijn de premies aftrekbaar in hoofde van de vennootschap. We beperken ons tot de twee belangrijkste voorwaarden. Ten eerste moet de bedrijfsleider regelmatig en tenminste om de maand worden betaald. Voor een bedrijfsleider die geen maandelijkse bezoldigingen ontvangt, kunnen geen aftrekbare premies worden gestort. Ten tweede is het aftrekbaar bedrag beperkt in functie van de 80%-regel. Het totaalbedrag van de wettelijke en extra-wettelijke pensioenen uit de eerste en de tweede pijler (zoals VAPZ, IPT of groepsverzekering) mag niet hoger zijn dan 80% van de laatste normale brutojaarbezoldiging, rekening houdend met de normale duur van de beroepswerkzaamheid. De 80%-grens is niet van toepassing op het VAPZ (daar gelden eigen premimaxima) maar bij de grens van de berekening wordt er wel rekening mee gehouden. De uitkeringen van de derde pensioenpijler (aanvullende pensioenopbouw in de privésfeer zoals langetermijnsparen via een individuele levensverzekering of pensioensparen) tellen in de berekening niet mee.

Vanaf 1 januari 2007 werd de berekeningswijze van de 80%-grens bijgeschaafd. In concreto worden de uitkeringen in kapitaal volgens een vastgelegde tabel omgezet in een rente met inachtneming van de leeftijd bij aanvang van de rente (zie artikel 59 WIB92 iuncto artikel 35 KB/WIB92). De tabel vermeldt het kapitaal dat nodig wordt geacht om te komen tot een

jaarrente van 1 EUR. Met het oog op een betere controle van de 80 %-grens werd een gegevensbank "Opbouw aanvullende pensioenen" opgestart waarin informatie met betrekking tot alle types van aanvullende pensioenen wordt verzameld. Sinds 2011 beheert Sigedis de databank over tweedepijlerpensioenen (kortweg DB2P). In deze databank wordt alle informatie verzameld over de aanvullende pensioenvoordelen voor werknemers en zelfstandigen.

Bij uitkering ondergaan de uitbetaalde pensioenvoordelen onder de vorm van een kapitaal de volgende fiscale behandeling:

- twee parafiscale heffingen: 3,55% voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering en maximaal 2% voor de Rijksdienst voor Pensioenen.
- het resterende bedrag wordt opgesplitst in twee delen: een winstdeelnamedcomponent die belastingvrij blijft en een saldo dat éénmalig wordt belast. Voor pensioenkapitalen en afkoopwaarden die worden betaald of toegekend vanaf 1 juli 2013, en dit voor pensioenen gefinancierd met bijdragen van de onderneming, bedraagt de belasting 20% bij uitkering op 60 jaar, 18% bij uitkering op 61 jaar, 16,5% bij uitkering vanaf de leeftijd van 62 jaar. Voor uitkeringen naar aanleiding van de pensionering van de begunstigde, bedraagt de belasting 10% indien de betrokkene 'effectief actief' blijft tot 65 jaar en het pensioenkapitaal ook ten vroegste vanaf die leeftijd wordt uitgekeerd en een tarief van 16,5% voor uitkeringen in geval van overlijden.

Indien het pensioenkapitaal wordt omgezet in een rente-uitkering, wordt de rente automatisch als een lijfrente belast en niet meer als een pensioen. Dit betekent concreet dat gedurende de looptijd van de lijfrente 3% van het omgezet kapitaal jaarlijks wordt belast in de personenbelasting tegen 25%, te verhogen met de gemeentebelasting.

Elke rechtspersoon die ten gunste van een zelfstandige bedrijfsleider bijdragen stort voor de opbouw van een aanvullend pensioen, is jaarlijks een bijzondere bijdrage van 1,5 % verschuldigd.

Zowel de premies voor de eigenlijke pensioenopbouw (dekking 'leven') als voor een overlijdensdekking worden in aanmerking genomen, maar niet de premies ter dekking van arbeidsongeschiktheid of hospitalisatie. Evenmin wordt rekening gehouden met het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

Sigedis (DB2P) stelt voor 30 september van elk bijdragejaar via de onlinetoepassing DB2P alle nodige informatie ter beschikking aan de vennootschappen zodat zij de bijzondere bijdrage van 1,5% kunnen berekenen.

De jaarlijkse bijzondere bijdrage op de aanvullende pensioenen moet voor 31 december van elk jaar betaald zijn (d.i. toegekomen op de rekening van het RSVZ).

In principe treedt vanaf 1 januari 2017 de definitieve regeling in werking (de datum van inwerkingtreding werd eerder al uitgesteld).

Vanaf de inwerkingtreding van de definitieve regeling zal wellicht rekening gehouden worden met de 'pensioendoelstelling'. Die pensioendoelstelling is gelijk aan het maximale ambtenarenpensioen vermenigvuldigd met de loopbaanbreuk. De loopbaanbreuk is uw aantal gewerkte jaren gedeeld door 45.

De bijzondere bijdrage is wel fiscaal aftrekbaar voor de vennootschap, samen met de premies of bijdragen waarop ze betrekking heeft.

l) Welke vorm concreet kiezen?

Een advocaat zonder vennootschap heeft voorlopig (cf. supra) enkel toegang tot het wettelijk aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

Of een gewoon, dan wel een sociaal pensioenplan wordt gekozen, is een opportuniteitsbeslissing. De 10% extra bijdrage voor het solidariteitsluik, biedt een bijkomende risicodekking en geeft fiscaal een supplementaire aftrek van 15%.

Advocaten – bedrijfsleiders die regelmatig en ten minste om de maand worden bezoldigd, kunnen alles kiezen en kunnen alles cumuleren. Zij behoren tot de meest geprivilegieerde groep inzake aanvullende pensioenen. Het komt er dus op aan de juridische, fiscale en feitelijke verschillen van de diverse vormen bij de opbouw, onderweg en op het einde met elkaar te vergelijken en te toetsen aan de persoonlijke mogelijkheden en behoeften.

Op basis van simulaties lijkt fiscaal in de meeste gevallen het volgende scenario aangewezen:

- Het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen is fiscaal gezien de meest interessante spaarformule voor zelfstandigen en is ook de veiligste manier. Bij voorkeur wordt dan ook eerst via een gewone of sociale VAPZ het maximumbedrag van de premies gestort.
- Als bedrijfsleider van een vennootschap kan bovenop de VAPZ met een individuele pensioentoezegging (IPT) of groepsverzekering via de vennootschap een pensioenkapitaal opgebouwd worden zolang de 80%-regel wordt nageleefd.
- Tenslotte kan via privé-inkomsten op een fiscaal voordelige manier een aanvullend pensioen opgebouwd worden, gekend als pensioensparen. Dit kan via een pensioenverzekering (individuele levensverzekering) of via een pensioenspaarfonds. 30% van de gestorte premies (met een maximale storting van 940 EUR in 2017) worden gerecupereerd onder de vorm van een belastingvoordeel (maximaal voordeel van 282 EUR in 2017).

Daarnaast is er ook nog langetermijnsparen. In deze formule kan in 2017 tot 2.260 EUR gespaard worden waar een belastingvoordeel van 30% (678 EUR) tegenover staat. Maar let op, in de meeste gevallen zijn de fiscale voordelen voor langetermijnsparen uitgesloten omdat de fiscale korf al gevuld is met de intresten en kapitaalsaflossingen van het woonkrediet die fiscaal in mindering worden gebracht.

Belangrijke niet-fiscale elementen zijn de flexibiliteit, de makelaars- en beheerskosten en de gewaarborgde rendementen.

F.3. Regularisatie inactieve periodes

Naast het VAPZ en andere pensioenspaarformules om een aanvullend pensioenspaarpotje bij elkaar te sparen, bestaan er ook manieren om de pensioenuitkeringen zelf een beetje op te krikken.

Voor elk kwartaal waarvoor de advocaat sociale bijdragen in hoofdberoep heeft betaald, ontvangt hij als zelfstandige een pensioen. De hoogte van het volledige pensioenbedrag hangt af van de totale inkomsten waarop de sociale bijdragen werden berekend en het aantal loopbaanjaren als zelfstandige. Een volledige loopbaan bedroeg tot en met 2014 45 jaren. Sinds 2015 wordt een volledige loopbaan uitgedrukt in 14.040 voltijds gewerkte dagen.

Een advocaat die tot zijn 23ste heeft gestudeerd, komt op zijn 65ste waarschijnlijk niet aan een volledige loopbaan. Het kan dan ook voordelig zijn om studiejaren te regulariseren.

De volgende periodes van inactiviteit kunnen als loopbaanjaren meetellen voor de pensioenberekening: militaire dienstplicht, studiejaren, ziekteperiodes en voortgezette verzekering na de stopzetting van de zelfstandige activiteit. In tegenstelling tot de militaire dienstplicht, die automatisch en gratis gelijkgesteld wordt, moet men de regularisatie van studiejaren tot 'gelijkgestelde kwartalen' zelf aanvragen en er een regularisatiebijdrage voor betalen.

Deze regularisatiebijdrage is verschuldigd per kwartaal van de studietijd dat gelijkgesteld wordt aan een actief kwartaal. Vier van die kwartalen leveren samen één extra loopbaanjaar op voor de pensioenberekening. Hoe hoog de bijdrage zelf uitvalt, hangt af van de studieperiode:

- Vóór 30 juni 1970: 109 EUR per kwartaal;
- Van 1 juli 1970 tot 31 december 1974: 182 EUR per kwartaal;
- Van 1 januari 1975 tot 31 december 1983: 432 EUR per kwartaal;
- Vanaf 1 januari 1984: berekening op basis van het eerste zelfstandige referentieinkomen.

Een voorwaarde voor de regularisatie is wel dat de activiteit van advocaat binnen de 180 dagen na het afstuderen is begonnen.

Opgelet! Enkel de studiejaren vanaf de 20ste verjaardag van de advocaat tot het einde van de studie komen in aanmerking voor regularisatie. Wel kunnen naast de voltijdse studiejaren ook stage- of praktijkperiodes geregulariseerd worden. Net zoals de periode waarin aan een doctoraatsthesis werd gewerkt.

De volledige studieperiode moet ook steeds geregulariseerd worden. Een gedeeltelijke regularisatie is onmogelijk. Het is alles of niets.

Of een regularisatieperiode van de studiejaren interessant is, hangt dus af van de persoonlijke situatie van de advocaat. Hoe vroeger de studieperiode viel, hoe groter het voordeel. Zeker wie na 1984 studeerde, moet berekenen of een regularisatie wel interessant is. Bij een aanzienlijk startinkomen kan de regularisatiebijdrage immers hoger uitvallen dan het surplus aan pensioen dat de advocaat ervoor in ruil krijgt.

Let ook op: de geregulariseerde studiejaren tellen mee als loopbaanjaren voor de berekening van het pensioen en leveren zo een hoger pensioenbedrag op, maar deze jaren gelden niet als loopbaan. Met andere woorden, de regularisatie zal de advocaat niet helpen om vroeger met pensioen te kunnen gaan.

G. OVERLIJDEN

G.1. Uw partner overlijdt. Wie komt u te hulp ?

Neem contact op met een begrafenisondernemer. Hij kan zorgen voor de aangifte bij de burgerlijke stand. Hij kan u een uittreksel uit de overlijdensakte bezorgen.

Dergelijk uittreksel moet worden bezorgd o.m. aan de notaris, de bank, de verzekering, de Orde van Advocaten.

Zo er een verzoek tot cremeren is (de gemeente gaat zulks na in het Nationaal Register), moet de vraag gericht worden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, samen met een getuigschrift van de geneesheer.

G.2. Formaliteiten

Het ziekenfonds moet op de hoogte gebracht worden van het overlijden. Een deel van de begrafenis kosten kan worden terugbetaald op voorlegging van de SIS-kaart van de overledene, de overlijdensakte en de betaalde factuur van de begrafenisondernemer, dit alles wel op voorwaarde dat hiertoe een speciale verzekering werd afgesloten.

Minstens 75 à 80% van de advocaten zijn aangesloten bij de mutualiteit Euromut.
(Gegevens Euromut, zie H)

G.3. Contact met de Balie

Verwittig ook de Orde van Advocaten te Antwerpen, in de persoon van de Stafhouder (tel: 03/260.72.50; fax: 03/260.72.71). Het Secretariaat en de Stafhouder zullen u met raad en daad bijstaan. In akkoord met de nabestaanden wordt een overlijdensbericht aan de confraters toegezonden, waarbij zij worden uitgenodigd de afscheidsviering bij te wonen.

De Voorzorgskas voor Advocaten zal u zelf aanschrijven met het oog op de uitkering van een eventuele toelage.

(Gegevens van de Voorzorgskas voor Advocaten: zie H. Nuttige adressen)

G.4. Wezentoelage, uitkeringen en bijstand

Vele advocaten zijn ook aangesloten bij het Pensioenfonds van de Voorzorgskas en bij overlijden van het lid worden de opgespaarde pensioenvoordelen uitgekeerd aan de begunstigde die door het lid werd aangeduid.

Om na te gaan of uw overleden partner was aangesloten bij het Pensioenfonds van de Voorzorgskas voor Advocaten, neemt u best contact op met de instelling (zie hierboven).

Als langstlevende echtgeno(o)t(e) kan u rechten laten gelden op een overlevingspensioen.

U kan hiertoe contact opnemen met het Rijksinstituut van de Sociale Verzekeringen van Zelfstandigen, aan de Oudaan 8/10 te 2000 Antwerpen (RSVZ).(ook : www.mypension.be).

U kan dan tevens bij het ziekenfonds als weduwe of weduwnaar worden aangesloten. Om dit te kunnen regelen, ontvangt u van de Pensioendienst een attest voor de ziekteverzekering.

G.5. Identiteitspapieren

Bij de gemeente kan u trouwboekje en identiteitskaart laten wijzigen.

G.6. Aangifte nalatenschap

Het is alleszins aan te bevelen een notaris te consulteren. Als er een testament werd opgemaakt, zorgt de notaris voor de uitvoering ervan. De notaris kan immers nazicht verrichten in het Centraal Register der Testamenten.

Zo dit niet het geval is, kan de notaris behulpzaam zijn met praktische raadgevingen. Tevens kan hij de nodige formaliteiten vervullen voor de aangifte van de nalatenschap binnen de vier maanden na datum overlijden.

G.7. Wat met de auto?

Wenst u de nummerplaat (en de auto) van de overledene overnemen, kan u terecht op het gemeentebestuur. Dit geldt voor de langstlevende echtgeno(o)t(e), de overlevende wettelijke samenwonende partner, of één van zijn kinderen, voor zover dat het voertuig van de overleden titularis of een ander voertuig tegelijkertijd ingeschreven wordt onder dit plaatnummer. In dat geval is er geen technische controle vereist en blijft de nummerplaat behouden. De aanvraag moet ingediend worden bij de autoverzekeraar.

Doet je de auto van de hand, dan moet de nummerplaat teruggezonden worden naar D.I.V.

(Gegevens D.I.V., zie H. Nuttige adressen)

G.8. Huurovereenkomst

Was de overledene huurder, dan zet u als erfgenaam de verplichtingen uit de huurovereenkomst verder.

G.9. Afspraken met de bank

Tegoeden die afhangen van de nalatenschap, moeten vereffend worden in gezamenlijk akkoord van de betrokken erfgenamen, die samen of door tussenkomst van een gevolmachtigde de bank hun instructies moeten geven.

De bank zal de tegoeden op de rekening pas vrijgeven als u uw hoedanigheid als wettige erfgenaam kunt bewijzen. Daarvoor is een specifiek document vereist.

- U kunt het geld altijd vrij krijgen met een akte van bekendheid. U moet daarvoor aankloppen bij de vrederechter van het kanton van de laatste woonplaats van de overledene of bij een notaris. U moet vergezeld zijn van twee getuigen die niet tot de familie behoren. Bij de vrederechter kost die akte € 30 aan griffierechten plus € 1,50 per bladzijde voor de kopieën van de akte. Een notaris rekent € 25 registratierechten aan plus € 7,50 rechten op geschriften, en daar komt nog zijn honorarium bij.
- Voor een tegoed dat maximaal neerkomt op € 50.000, kan het in een aantal gevallen evenwel ook eenvoudiger, en gratis bovendien. Mits de overledene geen testament had opgesteld, niet over een huwelijkscontract beschikte en geen minderjarige of handelingsonbekwame erfgenaam nalaat, volstaat namelijk een attest van erfopvolging. Voor dat document kunt u terecht bij de ontvanger van het

registratiekantoor die zich met de nalatenschapdossier van de overledene bezighoudt, of u kunt online een aanvraagformulier invullen (<http://annuaire.fiscus.fgov.be/info-suc>).

- Zolang het tegoed niet méér bedraagt dan € 743,68, kunt u als nabestaande op de gemeente van de wettelijke woonplaats van de overledene zelfs gewoon een erfrechtverklaring vragen. Eenvoudig, snel en vaak gratis.

Om te weten te komen waar de overledene bankrekeningen aanhield, kan u contact nemen met de Belgische Vereniging van Banken, Fiscaal Departement, (p.a. de heer Geert Van Lerberghe, Aarlenstraat 82 1040 Brussel) die u hierover kan informeren (tegen betaling van 125 EURO), en mits voorlegging van een officieel overlijdensattest en een akte van bekendheid of een erfrechtverklaring waaruit blijkt dat degene die de aanvraag indient wel degelijk een erfgenaam van de overledene is.

De bepaling dat rekeningen bij overlijden geblokkeerd moeten worden is allerm minst afgeschaft. Sinds 31 augustus 2009 kan de overlevende echtgenoot ondanks de blokkering een bedrag van maximum € 5000,00 opnemen voor de dagelijkse kosten en levensonderhoud.

G.10. Kluizen

Om de safe te kunnen leeghalen zult u eveneens moeten bewijzen dat u wettige erfgenaam bent. Een erfrechtverklaring van de gemeente volstaat daarvoor sowieso niet. Ook een attest van erfopvolging kan de bank als onvoldoende afdoen. Daardoor is een akte van bekendheid in bepaalde gevallen de enige mogelijkheid.

Alle erfgenamen moeten aanwezig zijn of een volmacht geven die door de gemeente echt werd verklaard. Bovendien mag de safe pas worden geopend in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de bank, en soms is daar ook een belastingambtenaar bij aanwezig.

G.11. Leningen

Leningen op naam van de overledene kunnen in een keer of met termijnen afgelost worden. Ga na of er geen schuldsaldoverzekering is afgesloten; in dergelijk geval vervalt de schuld omdat de verzekeraar de openstaande schuld uitkeert.

G.12. Kapitalen uit te keren na overlijden

Verzekeringsmaatschappijen kunnen ertoe gehouden zijn een kapitaal van een levensverzekering uit te betalen. Sommige polissen blijven ook na overlijden doorlopen. Het is wel aangewezen de verzekeraar op de hoogte te brengen van het overlijden.

Als de overledene een ongevallenzekeringspolis had afgesloten, moet er een medisch attest worden voorgelegd dat de directe doodsoorzaak vermeldt.

Als de inboedel verzekerd is, dan worden deze bedragen als referentie genomen voor de aangifte in de nalatenschap.

De uit te keren kapitalen zijn belastbaar en onderhevig aan een éénmalige RIZIV-bijdrage.

G.13. Nutsvoorzieningen

Nutsmaatschappijen (elektriciteit – gas – water – telefoon - tv-distributie) worden ook best verwittigd en de abonnementen overgezet op naam van de overblijvende partner. Adressen en telefoonnummers zijn te vinden op de facturen.

G.14. Kindergeld

Wat de kinderbijslag betreft, zal de sociale verzekeringskas, waarbij de overledene was aangesloten, wezenbijslag betalen.

Mocht de uitbetaling niet in orde komen, dan wordt de gewaarborgde kinderbijslag uitbetaald door de Rijksdienst voor Kinderbijslag, Dienst Speciale Rechten. Sinds 2016 is kinderbijslag een Vlaamse bevoegdheid en dient men na te gaan wat de precieze uitkeringen zullen zijn. Wezen krijgen een toeslag van 353,76 EUR/ kind, gecombineerd met leeftijdstoelagen op 6, 12 en 18 jaar.

(Gegevens Rijksdienst voor Kinderbijslag, Dienst Speciale Rechten, zie H. Nuttige adressen)

Voor minderjarige kinderen blijft de overledene ouder de wettelijke beheerder. De vrederechter van de plaats van overlijden zal toelating geven om een legaat of nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving in ontvangst te nemen, althans voor zoveel men niet zeker is dat het actief het eventuele passief zal overschrijven.

G.15. Wie moet een aangifte van nalatenschap indienen?

Binnen de vier maanden na datum van overlijden (vijf maanden voor een overlijden in een ander Europees land en zes maanden voor een land buiten Europa) moet de aangifte bij het bevoegd kantoor worden ingediend, zelfs als je in realiteit niets ontvangt of nog bepaalde formaliteiten moet vervullen.

Alleen wanneer je volledig verzaakt aan de successie, hoef je geen aangifte te doen.

Betaling van successierechten moet gebeuren binnen twee maanden na het verstrijken van de indieningstermijn. Bij laattijdige betaling lopen interesten à 7%.

De fiscus kan een wettelijke hypotheek laten inschrijven op alle goederen die in België gelegen zijn en hieruit 18 maanden lang een voorrecht putten voor de betaling van de successierechten.

G.16. Advocatenassociaties

Vaak bevatten de interne reglementen van advocatenassociaties bepalingen inzake vergoedingen voor de nabestaanden bij overlijden van een vennoot. De familie kan desgevallend een afschrift vragen aan de associatieovereenkomst om de eventuele voorzieningen na te gaan.

G.17. Hulp balie

De Orde van Advocaten van Antwerpen houdt zich ter beschikking van de naaste familieleden van haar afgestorvene. Voor uw vragen kan u terecht bij de directeur van de Orde, mevrouw Yvette Nauwelaerts (yvette.nauwelaerts@balieantwerpen.be).

G.18. Sociaal verzekeringsfonds

Verwittig ook de sociale kas waarbij de overledene aangesloten was.

G.19. Pensioenen

Per overschrijving worden ze overgemaakt de 15de van de maand.

Het pensioen blijft betaald als de gepensioneerde op de 15de van de maand overlijdt.
Rijksdienst Pensioenen, Zuidertoren, 1060 Brussel - 02/529.21.11 - 02/529.30.02

Zie ook website www.mypension.be

H. NUTTIGE ADRESSEN

Rijksinstituut van de sociale verzekeringen zelfstandigden (RSVZ)

Hoofdzetel
Willebroekkaai 35
1000 Brussel
Tel.: 02/546.42.11
Fax : 02/511.21.53
E-mail: info@rsvz-inasti.fgov.be

Kantoor Antwerpen RSVZ:
Oudaan 8-10
2000 Antwerpen
Tel.: 03/224.46.11
E-mail: info-antwerpen@rsvz-inasti.fgov.be

Ondernemingsloketten

zowel voor aanvraag van uw **ondernemingsnummer** als eventuele activatie van uw **btw-nummer**:

- Acerta
Groenenborgerlaan16

2610 Wilrijk

Tel 03 740 78 78

www.acerta.be

www.ikbenzelfstandige.be/contact

zelfstandigen.antwerpen@acerta.be
- Securex
Jan van Gentstraat 3

2000 Antwerpen
Tel 03 201 37 20
Antwerpen.go-start@securex.be
- Xerius
Brouwersvliet 4, 2000 Antwerpen
Tel 03 221 09 80
www.xerius.be/zelfstandigen
- Zenito
Oude Leeuwenrui 25, 2000 Antwerpen
Tel: 03 204 19 00

ol.antwerpen@zenito.be

Partena

Kantoor Brussel
Louis Mettwielaan 74/76
1080 Brussel
Tel. 02/218.22.22

Kantoor Antwerpen
Frankrijklei 84
2000 Antwerpen
Tel. 03/287.69.82470.15.30
Fax. 03/470.15.40
Email : antwerpen@partena-ziekenfonds.be

Precura

Romeinsesteenweg 564
1853 Strombeek-Bever
Email: info@precura.be
peter.vanderspeeten@precura.be

Voorzorgskas voor advocaten

Guldenvlieslaan 64
1060 Brussel
Tel. 02/534.44.42
Fax. 02/534.44.43
Email : info@vkag.be
<http://www.vkag.be>

VZW Solidariteitsfonds

Guldenvlieslaan 64
1060 Brussel
Tel. 02/543.44.42
Fax. 02/534.44.43
Email : info@vkag.be
<http://solidarit.be>

FOD Mobiliteiten Vervoer

Directie Wegverkeer - DIV
Residence Palace
Vooruitgangstraat 56
1210 Brussel
Tel: 02/277.31.11
info@mobiliteits.fgov.be

Belgische Federatie van Banken, Fiscaal Departement

Aarlenstraat 82
1040 Brussel
Tel: 02/507.68.11
Fax: 02/888.68.11
info@febelfin.be

Rijdsdienst voor kinderbijslag

Markgravestraat 10
2000 Antwerpen
Tel. 03/286.72.00
Fax. 03/230.78.67
Gratis nummer voor algemene vragen : 0800.94.434
Email : antw.fam@famifed.be

Federale Pensioendienst

Pensioenlijn 1765
info@rvponp.fgov.be

Antwerpen:
Oudaan 8-10, 2000 Antwerpen
Tel 03 224 46 11
Info.antwerpen@rsvz-inasti.fgov.be

Federatie van bruggepensioneerden

Bergstraat 38/2
1000 Brussel
Tel. 02/514.14.44
Fax. 02/502.73.42
Email : info@fpr-fbg.be

Vanbreda Risk & Benefits

- Algemeen

Plantin en Moretuslei 297
2140 Antwerpen
Tel. 03/217.50.79
Email : info@vanbreda.be

- Aangiftes verzekering beroepsaansprakelijkheid

Mevrouw Liesbeth Duyvejonck
Tel 03/217.54.75
Fax. 03/2361680
Email : Liesbeth.Duyvejonck@vanbreda.be

- Bemiddeling aanvullende verzekering beroepsaansprakelijkheid:

Mevrouw Aafje Greyson
Tel. 03/217.54.04

- Polis ongevallen:

Mevrouw I. Lippens
Tel. 03/217.55.81

Amlin Insurance SE

De Keyserlei 58-60 bus 6
2018 Antwerpen1210 Brussel
Tel: 03/222.27.11

Ethias

Prins-Bisschopssingel 73
3500 Hasselt
Tel. 011/28.20.81
Fax. 011/28.20.87
Huidig verantwoordelijke : de heer P. Van Voorden
(tel.: 011/28.26.80, fax : 011/28.25.00, E-mail Pedro.vanvoorden@Ethias.be)

Marsh S.A.

Verantwoordelijke

Thierry Ackaert, Senior Client Executive Consumer
Avenue Herrmann-Debroux 2
Herrmann-Debrouxlaan 2,
1160 Brussel
Tel. 02/674.99.63
GSM 0477/29.33.15
Fax. 02/674.99.54
Email : Thierry.Ackaert@marsh.com

Schadegevallen

Anne Snijkers, Claims Advisor
Claims Department
Uitbreidingstraat 72
2600 Antwerpen
Tel. 03/286.63.23
Fax. 03/286.64.93
Email : Anne.Snijkers@marsh.com

VZW Pro mandato

P/a Mr. E. Van Camp – Voorzitter
Molenstraat 52-54
2000 Antwerpen
Tel. 03/241.05.41
Fax. 03/241.05.40
Email : eddy.vancamp@evclaw.com

BIJLAGEN :

- Collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekering Prevoca
- Burgerlijke beroepsaansprakelijkheid van advocaten
- Toelichting bij de hospitalisatieverzekering
- Toelichting Solidariteitsfonds